

PARTIA ZIELONI PROGRAM 2018

**EKOLOGICZNIE
DEMOKRATYCZNIE
SOLIDARNIE**

partia
zieloni

SPIS TREŚCI

Dlaczego Zieloni?	3
Zielony plan dla Polski	4
ZIELONA TRANSFORMACJA:	6
Ochrona środowiska	7
Polska bez smogu	10
Energetyka	13
Transport	16
Ekonomia i finanse	18
Praca i polityka społeczna	22
System emerytalny	25
Polityka miejska	27
Wieś, rolnictwo i żywność	29
Prawa zwierząt	34
PRAWA CZŁOWIEKA:	36
Ochrona zdrowia	37
Edukacja	40
Demokracja	42
Media publiczne	45
Kultura	46
Świeckie państwo, wolne społeczeństwo	48
WSPÓLNA PLANETA:	49
Unia Europejska	50
Polska a sąsiedzi	55
Polityka bezpieczeństwa	56
Polityka międzynarodowa	58
Globalizacja i polityka rozwojowa	60

DLACZEGO ZIELONI?

Od roku 2015 Polską rządzi Prawo i Sprawiedliwość. Partia ta – korzystając ze społecznego niezadowolenia, związanego z polityką „cieplej wody w kranie” za rządów Platformy Obywatelskiej i Polskiego Stronnictwa Ludowego – rozpoczęła fundamentalne zmiany w sposobie funkcjonowania kraju. Bardzo często na gorsze.

Najlepszym przykładem nieokielznanego pędu do centralizacji i kumulowania całości władzy w swoich rękach jest paraliż Trybunału Konstytucyjnego. Lista przewinień na tym się jednak nie kończy. Katastrofalna polityka energetyczno-klimatyczna truje nasze płuca, naraża na szwank reputację Polski oraz hamuje szansę na rozwój nowoczesnego, zielonego przemysłu. Drzewa padają ofiarą niezrozumiałej rezygnacji z regulacji dotyczących ich wycinki na prywatnych posesjach oraz w Puszczy Białowieskiej.

Demokratyczne standardy niszczone są na różne sposoby. W niektórych wypadkach – tak jak przy braku możliwości zawierania małżeństw przez osoby tej samej płci, czy braku równości małżeńskiej, oraz prawa kobiet do podejmowania swobodnych decyzji w zakresie zdrowia reprodukcyjnego – PiS kontynuuje politykę swoich poprzedników. W innych – jak przy zawłaszczaniu publicznych mediów lub skali umieszczania politycznych nominatów w instytucjach, nad którymi ma kontrolę – idzie dużo dalej niż którykolwiek rząd po roku 1989.

Zmiana władzy i przestawienie Polski na tory trwałego, zrównoważonego rozwoju nie jest jednak możliwe poprzez prostą negację wszystkiego, co robi ekipa Prawa i Sprawiedliwości. Politykom PiS udało się rozpoznać wieloletnie zaniedbania, których nadrobieniem poprzedni rząd – zajęty wydawaniem unijnych pieniędzy na kolejne kilometry autostrad i betonowanie przestrzeni publicznej – nie był zainteresowany.

Także i ta lista jest długa. Zwijające się w „Polsce powiatowej” usługi publiczne. Pełzające zamykanie szkół oraz komercjalizacja ochrony zdrowia. Brak przemyślanej strategii rozwoju poza wielkimi ośrodkami miejskimi. Tolerowanie niestabilności na rynku pracy. Bronienie zgniłych kompromisów, takich jak przywileje Kościoła katolickiego, restrykcyjna ustawa antyaborcyjna czy brak związków partnerskich. Niewykorzystywanie szans na zieloną transformację gospodarki.

Podział Polski na dwa obozy, których konflikt ma charakter totalny, zagraża jej rozwojowi i przyszłości. Grzęznąc w dyskusjach o personaliach i w historycznych rozliczeniach, tracimy z oczu stojące przed naszym krajem i Europą wyzwania i zagrożenia. Rosnącą niestabilność na arenie międzynarodowej i wewnątrz Unii Europejskiej. Zmiany w systemie energetycznym, które skutkowałyby jego zazielenianiem i demokratyzacją. Przemiany rynku pracy – z postępującą automatyzacją produkcji i rosnącą rolą gospodarki cyfrowej włącznie.

Nasz kraj zasługuje na więcej. Na lepsze rządy, troszczące się o sprawiedliwość społeczną i ekologiczną. Na prężną, innowacyjną gospodarkę, która zamiast na niskich kosztach pracy opiera się na wysokiej klasy zielonych technologiach. Na miasta bez smogu i na kolej, która dociera również do mniejszych miejscowości. Na świeckie szkoły, kształcące świadome obywatelki i obywateli. Na bycie ważnym graczem w Europie, aktywnie działającym na rzecz jej demokratyzacji i tchnięcia nowego ducha w projekt integracji kontynentu.

Będziemy działać na rzecz tego, by te marzenia stały się rzeczywistością.

ZIELONY PLAN DLA POLSKI:

DZIESIĘĆ PRIORYTETÓW

Naszą odpowiedzią na takie pomysły, jak Polska 2030 czy Strategia Odpowiedzialnego Rozwoju, jest Zielony Nowy Ład – transformacja gospodarki, stawiająca jednocześnie na poprawę jakości życia oraz stanu środowiska.

Naszymi priorytetami rozwojowymi zawsze będą inwestycje w sektory, które są kluczowe dla budowy nowoczesnego państwa: efektywność energetyczna i rozproszona energetyka odnawialna, termomodernizacja już istniejących budynków oraz wysokie standardy dla nowych, rozwój ekologicznego transportu zbiorowego (w szczególności kolejowego), nowoczesny przemysł, efektywnie wykorzystujący dostępne zasoby oraz badania i rozwój.

Nie da się skutecznie chronić przyrody w rozwarstwowanym społeczeństwie. Nie można oszczędzać na publicznej ochronie zdrowia, edukacji czy opiece żłobkowo-przedszkolnej. Nie da się budować stabilnej demokracji w kraju o niskiej dostępności tanich mieszkań na wynajem czy stawiającym na niskopłatną i słabo chronioną pracę. Publiczne fundusze – unijne, krajowe, samorządowe – powinny być kierowane przede wszystkim na rozwiązywanie problemów w tych właśnie sektorach.

Naszym zdaniem impuls do trwałego, zrównoważonego rozwoju kraju zapewni skierowanie funduszy na **osiem priorytetów**. Wprowadzenie takich kompleksowych rozwiązań przyniesie korzyści dla naszych kieszeni i zdrowia, stworzy nowe miejsca pracy i umożliwi równomierny rozwój kraju z poszanowaniem środowiska naturalnego. Są to:

■ **Krajowy Program Termomodernizacyjny** – skupiający się na podnoszeniu efektywności energetycznej budynków oraz walce z ubóstwem energetycznym.

Pomoże on zmniejszyć poziomy zanieczyszczenia powietrza, poprawi komfort życia, zwiększy popyt na instalacje energetyki odnawialnej oraz na pracę w sektorze budowlanym na obszarze całego kraju.

■ **Lokalne Plany Zielonej Transformacji**

– skierowane do regionów rozwijających się do tej pory głównie w oparciu o wykorzystywanie paliw kopalnych. Pozwolą one na rozwój nowoczesnego przemysłu na objętych nimi obszarach oraz na lepszą współpracę między ekologicznym biznesem a środowiskami naukowymi. Umożliwią także płynne przechodzenie pracownic i pracowników do nowych sektorów gospodarki oraz zwiększenie inwestycji w badania i rozwój.

■ **Lokalne Plany Zielonej Reindustrializacji**

– będące efektem współpracy władz centralnych z samorządami z obszarów, które po transformacji gospodarczej borykają się z wysokim bezrobociem strukturalnym. Pomogą one ponownie wykorzystać ich dawne specjalizacje w nowych sektorach zielonej gospodarki, wesprą rozwijanie ekonomii społecznej oraz przyjaznego środowiska rolnictwa i turystyki.

■ **Lokalne Plany Ekorozwoju**

– przeznaczone dla samorządów terenów o wysokim udziale obszarów cennych przyrodniczo (w tym chronionych). Samorzady te będą wspierane w tworzeniu i rozwoju wysokiej jakości usług publicznych: ochrony zdrowia, edukacji, transportu zbiorowego. Będą również otrzymywały wsparcie umożliwiające wykorzystanie ich położenia do rozwoju ekoturystyki i energetyki odnawialnej.

■ **Lokalne Plany Usług Komunalnych**

– określające, jakie usługi powinny być świadczone przez przedsiębiorstwa komunalne, oraz sposób i zakres kontroli nad świadczeniem usług komunalnych przez przedsiębiorstwa prywatne.

■ **Krajowy Program Odbudowy Kolei**

– stawiający sobie za cel zapewnienie dostępu do transportu kolejowego każdemu miastu powiatowemu oraz ponowne użytkowanie połączeń wyłączonych po 1989 roku. Zmniejszy to skalę negatywnego wpływu transportu samochodowego na środowisko, zwiększy dostęp lokalnych społeczności do pracy i kultury, a także przyczyni się do zwiększenia udziału kolei w transporcie towarów.

■ **Krajowy Program Rozwoju Gospodarki Obiegu Zamkniętego**

– stawiający sobie za cel radykalne spowolnienie zużycia zasobów oraz zmniejszenie tzw. „ślądu ekologicznego” gospodarki. Powszechne myślenie już na poziomie koncepcji i projektowania w kategoriach całego „cyklu życia” inwestycji czy produktów, łącznie z ich „końcem życia”, a równolegle – ambitna polityka w zakresie unikania produkowania odpadów, ich selektywnej zbiórki, upcyklingu i recyklingu są podstawą tego programu. Drugim jego priorytetem byłoby zmniejszanie ilościowej konsumpcji na rzecz jej jakości.

■ **Rozwój Miast Równych Szans**

– czyli program wypracowany w ciągu kilku lat przez Kongres Ruchów Miejskich, który odpowiada naszej wizji miast przyszłości: zielonych miast, oddających prawo do nich ich mieszkańcom i mieszkankom. Miasto nie ma być firmą ani nie ma służyć deweloperom czy międzynarodowym in-

westorom – ma służyć w pierwszym rzędzie mieszkańcom, czyli mieszkańcom miast. Aktywna partycypacja, dostępne usługi publiczne, edukacja i kultura, prawo do mieszkania, transport publiczny i mobilność bezemisyjna, przestrzeń publiczna dostępna dla wszystkich, również dla osób o ograniczonej mobilności i zdrowiu, dbałość o czyste powietrze, zieleń i bioróżnorodność, bogate lokalne życie społeczne, otwartość, przyjazność i równe szanse dla wszystkich bez względu na wiek, płeć, stan zdrowia, światopogląd czy orientację seksualną – **to podstawowe cechy charakterystyczne Miast Równych Szans.**

partia
zieloni

OCHRONA ŚRODOWISKA

Polska przyroda nie może liczyć ze strony tego rządu na swój program 500+, chyba że chodzi o przekroczone normy szkodliwych dla zdrowia substancji w powietrzu. Węglowa monokultura w polskiej energetyce trzyma się mocno. Zamiast zalesiania jako sposobu walki ze zmianami klimatu, drzewa masowo trafiają pod topór. Najważniejsze osoby w państwie uznają smog za problem teoretyczny. Za ochronę przyrody uznaje się odstrzeliwanie żubrów. Przyroda uznana została za towar, a system ochrony środowiska jest celowo i systematycznie rozmontowywany, zgodnie z szerzoną fałszywą ideologią, że przyrody nie należy chronić, tylko ją eksploatować.

Nie ma na to naszej zgody! Rabunkowe podejście do środowiska nie zbuduje nowoczesnej gospodarki, nie stworzy dobrych warunków do życia w zdrowiu dla nas i przyszłych pokoleń. Narodowe dziedzictwo to nie tylko zabytki kultury – to również przyroda, którą kolejne ekipy rządowe traktują po macoszemu. Odwrócimy ten niebezpieczny trend – przywrócimy prawdziwe znaczenie terminowi „zrównoważony rozwój”, dbając o potrzeby przyszłych pokoleń i realizując konstytucyjny obowiązek wobec obywateli (art. 5 Konstytucji RP):

➤ Będziemy działać na rzecz przyjęcia przez przyszły Sejm ustawy o ochronie przyrody, zwiększającej możliwości władz publicznych w zakresie tworzenia i poszerzania parków narodowych.

➤ Jesteśmy za powiększeniem Białowieskiego Parku Narodowego na obszar całej Puszczy Białowieskiej oraz za powołaniem nowych parków narodowych:

Mazurskiego i Turnickiego. W porozumieniu z lokalnymi społecznościami tych rejonów przygotowane zostaną Lokalne Plany Ekorozwoju, skupiające się m.in. na odpowiadaniu na wyzwania zapewnienia miejsc pracy czy dostępności transportowej.

➤ Sprzeciwiamy się umniejszaniu znaczenia parków narodowych przez znieszenie rygorów ochronnych, wycinanie starych drzew, prowadzone w większości parków polowania.

➤ Poprawimy regulacje dotyczące wycinki drzew na terenie prywatnych posesji, aby zadbać zarówno o dobra wspólne i przyrodę, jak i prawa właścicieli.

➤ Sprzeciwiamy się projektowi prywatyzacji Lasów Państwowych, uznając konieczność ich reformowania. Gospodarka leśna musi być kompromisem między funkcją gospodarczą a ochronną lasów, przy uwzględnieniu potrzeby zachowania bioróżnorodności oraz interesów przyszłych pokoleń. Stanowczo protestujemy przeciwko wycinaniu starych drzew liczących powyżej 150 lat, a w drzewostanach puszczańskich – 100 lat.

➤ Doprowadzimy do uwypuklenia pozaprodukcyjnych funkcji lasów poprzez wspieranie ekologizacji leśnictwa. Przywrócimy obowiązek przestrzegania ustawy o ochronie przyrody przez Lasy Państwowe. Zagwarantujemy udział społeczny w planowaniu gospodarki leśnej – poprzez Rady Leśne przy nadleśnictwach złożone z leśników, naukowców (przyrodników, ekologów, hydrologów), organizacji ekologicznych i społecznych, samorządów, lokalnych przedsiębiorców (m.in. z sektora turystyki), przedstawicieli szkół i innych ważnych lokalnych interesariuszy. Rada Leśna decydowałaby nie tylko o planie urządzenia lasu i regulaminie jego użytkowania, ale również o spożytkowaniu wyznaczonej części przychodów nadleśnictwa z użytkowania gospodarczego lasu na rzecz jego funkcji ochronnych oraz

ZIELONA TRANSFORMACJA

Zielona transformacja

OCHRONA ŚRODOWISKA

na rzecz zwiększenia usług i korzyści z lasu dla lokalnej społeczności.

➤ Będziemy działać na rzecz powstrzymania ekspansji obcych gatunków inwazyjnych, w tym nowych czynników chorobotwórczych.

➤ Zamiast betonowania rzek i zabudowy obszarów zalewowych będziemy promować poldery, zwracać uwagę na ponowne zalesianie górnych biegów rzek, dawanie im przestrzeni do naturalnego rozlewania się oraz na obowiązkowe udostępnianie map ryzyka, które wpłyną będą na decyzje o zagospodarowaniu obszarów zagrożonych powodzią.

➤ Obejmiemy szczególną troską ekosystemy wodne i rzeczne, mokradła, bagna i torfowiska. Będziemy lobbować na rzecz wyeliminowania używania torfu w ogrodnictwie.

➤ Doprowadzimy do powołania „policji ekologicznej” i wdrożenia unijnej dyrektywy karnej dotyczącej przestępstw ekologicznych.

➤ Zwiększymy rolę ekologicznych organizacji pozarządowych w konsultowaniu działań z zakresu ochrony przyrody.

➤ Będziemy wspierać rozwiązania prawne gwarantujące zachowanie i rozwój ogródków działkowych na terenach miejskich, jednocześnie promując wszelkie formy ich uspołeczniania oraz gwarantując ich szeroką dostępność dla lokalnych społeczności. Wobec narastających problemów zdrowotnych mieszkańców i mieszkanki oraz zagrożeń związanych ze zmianami klimatu, a także wobec faktu, że ogrody działkowe stanowią ważne korytarze nawietrzające i obszary oczyszczające powietrze, zwiększające wilgotność i zapewniające retencję nadwyżek opadów – wszelkie projekty inwestycyjne kosztem ogrodów działkowych muszą być poddane specjalnym procedurom decyzyjno-konsultacyjnym.

➤ Chcemy Polski wolnej od GMO, wprowadzenia zakazu upraw roślin modyfikowanych genetycznie i stosowania pasz z roślin genetycznie modyfikowanych, a także wprowadzenia jednolitych oznaczeń żywności zawierającej składniki poddane modyfikacjom genetycznym. Będziemy też lobbować na rzecz standardowego oznakowania produktów „bez GMO”.

➤ Konieczne jest odbudowanie jak najbliższych, a tam, gdzie jest to możliwe – bezpośrednich relacji pomiędzy producentami i konsumentami produktów i usług rolniczych, w szczególności żywności, poprzez współpracę konsumentów z miast z producentami (żywności ekologicznej, usług turystycznych itp.) z otaczających obszarów wiejskich.

➤ Będziemy wspierać inicjatywy zmierzające do wypromowania lokalnych produktów, zwłaszcza w rolnictwie, służące zachowaniu żywnościowej samowystarczalności kraju. Będziemy przy tym promować certyfikowane rolnictwo ekologiczne, agroekologię i ideę suwerenności żywnościowej.

➤ Zagwarantujemy rodzinnym gospodarstwom rolnym prawo do domowego przetwórstwa i sprzedaży bezpośredniej wyrobów z własnych produktów rolnych. Wraz z prawem do przyjmowania w gospodarstwie turystów pozwoli to zapewnić drobnym rolnikom i rolniczkom godne życie, w tym możliwość urlopu, oraz pozwoli im się oprzeć konkurencji wielkich gospodarstw przemysłowych.

➤ Będziemy lobbować oraz wspierać wszelkie kampanie i inicjatywy na rzecz polityki utrzymania zieleni w mieście, unikającej chemicznych herbicydów (szczególnie zawierających glifosat) i chemicznych pestycydów, promując metody sprzyjające bioróżnorodności (jak późne koszenie traw), tworzenie ogrodów i kompostowników społecznych oraz agroekologiczne rolnictwo miejskie.

➤ Będziemy wspierać wszelkie kampanie i inicjatywy sprzyjające szybkiemu rozwojowi gospodarki obiegu zamkniętego (GOZ) w Polsce oraz ambitnej polityce w zakresie unikania odpadów, ich selektywnej zbiórki, ponownego użycia przedmiotów, recyklingu, kompostowania materii organicznej, wykorzystywania odpadów komunalnych do produkcji biogazu. Spalarnie miejskie nie tylko są potencjalnym źródłem niebezpiecznych dla zdrowia emisji oraz niedogodności dla mieszkańców i mieszkanki, ale też sprzyjają bezpowrotnemu niszczeniu cennych surowców i materiałów, które powinny być zużytkowane. Dlatego należy ich bezwzględnie unikać.

➤ Środowisko wymaga także dbałości o ład przestrzenny. Chcemy zabiegać o to, żeby tzw. Ustawa krajobrazowa (wymagająca dodatkowych, dalszych prac legislacyjnych) była realnym narzędziem dbania o uporządkowanie polskiego krajobrazu, w tym walki z chaosem reklamowym, niespójną i przypadkową urbanizacją, zabudową i degradacją obszarów wyjątkowo wartościowych krajobrazowo.

„ **Rabunkowe podejście do środowiska nie zbuduje nowoczesnej gospodarki, nie stworzy dobrych warunków do życia w zdrowiu dla nas i przyszłych pokoleń.** ”

POLSKA BEZ SMOGU

Z badań Europejskiej Agencji Ochrony Środowiska wynika, że Polska systematycznie przekracza normy emisji zanieczyszczeń powietrza szkodliwymi substancjami – w tym silnie rakotwórczym benzo(a)pirenem. W 2015r. Polska przekroczyła legalny, umownie przyjęty jako „akceptowalny” poziom średniorocznego stężenia benzo(a)pirenu 4-krotnie, i jest pod tym względem niekwestionowanym „liderem” wśród krajów UE. Jednocześnie programy ochrony powietrza w Polsce prezentują rozwiązania często teoretyczne, trudne do wdrożenia, a w praktyce – wysoce nieskuteczne. W efekcie, wg szacunków z 2017r., zanieczyszczenie powietrza pyłem PM2.5 oraz NO2 i O3 przyczyniło się do przedwczesnej śmierci 52 470 Polek i Polaków. Wg raportu WHO, przedwczesne zgon spowodowane zanieczyszczeniem powietrza generują koszty w wysokości 103 mld dolarów rocznie, czyli aż 12,9% produktu krajowego brutto (PKB) i ponad 800 złotych miesięcznie w przeliczeniu na jednego mieszkańca Polski!

Aby przywrócić czyste powietrze bez smogu i tysięcy przedwczesnych zgonów rocznie, **postulujemy wdrożenie ambitnego Krajowego Programu Ochrony Powietrza „Polska bez smogu”. Celem programu będzie znacząca poprawa jakości powietrza, tj:**

➔ Jak najszybsze, ale nie później niż do roku 2029, osiągnięcie poziomów wymaganych lub – tam gdzie występują – docelowych dla głównych zanieczyszczeń - z uwzględnieniem poziomów przewidzianych w najnowszej Dyrektywie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2016/2284, m.in. PM2.5: 18µg/m³ (średnia roczna), PM10: 40 µg/m³ (średnia roczna),

benzo(a)piren: 1ng/m³ (średnia roczna) - w każdej ze stref oceny jakości powietrza w Polsce.

➔ do 2035 r.: osiągnięcie ambitnych poziomów docelowych dla głównych zanieczyszczeń zgodnych z zaleceniami WHO, tj. dla PM2.5: 10µg/m³ (średnia roczna), dla PM10: 20µg/m³ (średnia roczna).

Poprawę jakości powietrza osiągniemy m.in. poprzez promowanie następujących działań:

1. Utworzenia – z dochodów skarbu państwa oraz funduszy UE – 15-letniego funduszu zadaniowego dla poprawy jakości powietrza „Polska bez smogu” na lata 2020-2035 w wysokości 1,5% PKB rocznie.
2. W celu wyeliminowania sporów kompetencyjnych i zapewnienia wysokiej efektywności w realizacji programu – utworzenia rządowego zespołu zadaniowego z włączeniem przedstawicieli ministerstw środowiska, energii, rozwoju, transportu, rolnictwa i przemysłu, pod nadzorem wicepremiera.
3. Dostosowania poziomów informowania i alarmowania do poziomów krajów UE o najambitniejszych normach, np. przy PM10 informowanie po przekroczeniu średniodobowego stężenia 50 µg/m³ (t.j. Włochy, Macedonia, Finlandia) i alarmowanie powyżej 70 µg/m³ (t.j. Belgia).
4. Stworzenia norm jakości paliw stałych wprowadzanych do obrotu rynkowego oraz planu egzekucji ich przestrzegania w użytkowaniu przemysłowym, gospodarczym oraz komunalno-bytowym.
5. Całkowitego zakazu sprzedaży i obrotu paliwami stałymi niskiej jakości (definicja: patrz przypis ¹).
6. Podwyższenia kar za spalanie śmieci w miejscach nieprzeznaczonych (w tym w kotłach komunalno-bytowych). Wprowadzenia norm jakości dymu z komina oraz możliwości nakładania kar finansowych na podstawie zdalnych pomiarów jakości dymu.

7. Wprowadzenia obowiązku budownictwa energooszczędnego w budownictwie mieszkaniowym oraz w obiektach użyteczności publicznej. Stworzenia szerokiego programu podnoszenia efektywności energetycznej i termomodernizacji istniejących budynków o klasie energetycznej niższej niż B (częściowo NF40 wg NFOŚiGW), nakierowanego na właścicieli domów jednorodzinnych jako grupę stanowiącą 86,6% wszystkich dotkniętych problemem ubóstwa energetycznego.
8. Eliminacji ubóstwa energetycznego poprzez:
 - wprowadzenie do systemu prawnego definicji ubóstwa energetycznego wg. definicji „niski dochód, wysokie koszty” (ang. „low income high costs”, LIHC ²);
 - nadanie pierwszeństwa w termomodernizacji oraz podłączeniu do miejskiej sieci ciepłowniczej/gazowej, a w przypadku braku takiej możliwości - całkowite sfinansowanie do 2023 r. innego ekologicznego źródła ciepła, np. pompy ciepła, gospodarstwom domowym sklasyfikowanym jako „ubogie energetycznie”;
 - rozszerzenie zakresu tzw. dodatku energetycznego, tak aby obejmował pokrycie nie tylko nadwyżki kosztów energii energetycznej, ale również nadwyżki kosztów ciepła – głównego źródła ubóstwa energetycznego w Polsce;
 - uruchomienie programów przeciwdziałających zjawisku ubóstwa energetycznego poprzez pomoc w wyjściu z bezrobocia, m.in. w formie bezpłatnych szkoleń w połączeniu z jednoczesną aktywizacją zawodową w obszarach doradztwa i usług energetycznych, OZE, termomodernizacji itd.
9. Stworzenia i dofinansowania samorządowych funduszy celowych na rzecz przeprowadzenia i zakończenia do roku 2023 następujących działań:
 - rozszerzenia i zagęszczenia sieci stacji monitorowania jakości powietrza;

■ rozbudowy i modernizacji sieci ciepłowniczych i sieci gazowych, tak by zapewnić podłączenie do w/w sieci wszystkich użytkowników na terenach miast powyżej 100 tys. mieszkańców oraz aglomeracji, a docelowo – wszystkich mieszkańców miast i terenów podmiejskich;

■ wprowadzenia całkowitego zakazu eksploatacji urządzeń na paliwa stałe w użytkowaniu przemysłowym, gospodarczym oraz komunalno-bytowym w miastach oraz aglomeracjach – na rzecz podłączenia do sieci ciepłowniczych i gazowniczych lub zastosowania ogrzewania elektrycznego;

■ obowiązkowej ewidencji niskosprawnych urządzeń na paliwa stałe, prowadzona w ramach corocznej kontroli kominiarskiej;

■ zwiększenia poziomu dofinansowań w ramach planu całkowitej eliminacji niskosprawnych urządzeń na paliwa stałe do 2023 r.;

■ dofinansowania do zakupu i instalacji w przedszkolach i szkołach filtrów i innych systemów oczyszczania powietrza, które byłyby stosowane w okresach przekroczenia norm zanieczyszczenia powietrza;

■ w miastach powyżej 100 tys. mieszkańców i aglomeracjach: wprowadzenia wymogu istnienia zaakceptowanych planów zagospodarowania przestrzennego z obowiązkowym uwzględnieniem korytarzy napowietrzających, pierścieni zieleni wokół miast oraz terenów zielonych (lasy, parki, zieleńce i tereny zieleni osiedlowej) o całkowitej powierzchni min. 40% powierzchni miejskiej;

■ dofinansowania w ramach sejmików wojewódzkich konkursów na najbardziej ambitne i skuteczne uchwały antysmogowe oraz najbardziej efektywne wdrożenia kompleksowych rozwiązań antysmogowych.

10. Zmniejszenia zanieczyszczenia z ruchu samochodowego, poprzez m.in.:

- rozszerzenie i zaostrzenie norm emisji spalin, z włączeniem – w ramach istniejącego obowiązkowego badania technicznego – obowiązkowego badania poziomów emisji CO, HC, NOx, HC+NOx, PM oraz kontroli obecności i sprawności katalizatora spalin, dla wszystkich pojazdów;

- system ulg podatkowych i dopłat dla stacji kontroli pojazdów na okres przejściowy, niezbędny do dostosowania się do podwyższonych standardów kontroli pojazdów;

- system ulg podatkowych dla pojazdów elektrycznych, ze szczególnym uwzględnieniem komunikacji publicznej, oraz innych pojazdów spełniających aktualne normy emisji EURO właściwe dla danego typu pojazdu;

- podatek od użytkowania pojazdu o poziomie emisji spalin przekraczającym aktualne normy EURO właściwe dla danego typu pojazdu;

- obowiązek posiadania spalinomierza i sonometru przez każdy drogowy patrol policji oraz obowiązek dokonania zdefiniowanej, uzasadnionej środowiskowo liczby doraźnych kontroli

emisji spalin i poziomu hałasu rocznie;

- zielone światło dla samorządów na wprowadzanie stref ograniczonego ruchu w miastach;

- zakaz produkcji, sprzedaży i rejestracji pojazdów z silnikiem typu diesel lub benzyna od 2030 r.

- całkowite wycofanie z użytkowania pojazdów emitujących spaliny na rzecz pojazdów bezemisyjnych do 2035 r.

11. Redukcji 30% opakowań z tworzyw sztucznych do 2023 r. przez m.in.:

- podwyższenie podatku VAT na opakowania z tworzyw sztucznych i zwolnienia z podatku VAT na opakowania zwrotne;

- zakaz produkcji, sprzedaży lub dystrybucji reklamówek z tworzyw sztucznych.

12. Intensywnej, systematycznej akcji informacyjno-edukacyjnej, w tym:

- corocznej szeroko zakrojonej ogólnopolskiej kampanii informacyjno-edukacyjnej, prowadzonej przez cały okres sezonu grzewczego (październik-kwiecień);

- wprowadzenie zagadnień dot. ochrony środowiska, w tym ochrony jakości powietrza, w wymiarze min. 1 godziny tygodniowo, do szkół podstawowych i średnich dla uczniów od 6. do 16. roku życia;

- szkolenia i programy edukacyjno-informacyjne na poziomie samorządów w zakresie przeciwdziałania ubóstwu energetycznemu (oszczędności energii, termomodernizacji, konkursów, dopłat i innych systemów wsparcia).

13. Przygotowania i wdrożenia planu zakładającego całkowite uniezależnienie Polski od energii z węgla do 2035 roku.

¹ W tym: mułów i flotokonzentratów węglowych oraz mieszanek produkowanych z ich wykorzystaniem; węgla brunatnego oraz paliw stałych produkowanych z wykorzystaniem tego węgla; paliw, w których udział masowy węgla kamiennego o uziarnieniu 0-3 mm wynosi powyżej 15%; paliw zawierających biomasę o wilgotności w stanie roboczym powyżej 20%.

² Definicja „niski dochód, wysokie koszty” (ang. „low income high costs”, LIHC) pozwala zakwalifikować gospodarstwo domowe jako zagrożone ubóstwem energetycznym, jeśli spełnione są dwa warunki: koszty energii przekraczają średnią wartość dla danego typu gospodarstwa i – jeśli zostaną poniesione – przesuwają pozostały dochód gospodarstwa poniżej oficjalnej granicy ubóstwa.

ENERGETYKA

Zieloni jako jedyna partia w Polsce od momentu powstania w 2003 roku jednoznacznie i stanowczo opowiadają się za energetyką odnawialną i rozproszoną oraz szybkim odchodzeniem od uzależnienia od węgla. Dziś w trybie pilnym, wspólnie – rząd i opozycja, należy opracować i przyjąć, po szerokiej dyskusji z obywatelami i obywatelkami, polską politykę energetyczno-klimatyczną, która ustalałaby długoterminowe plany do 2050 roku w zakresie walki ze zmianami klimatycznymi, przygotowałaby zapewnienie bezpieczeństwa energetycznego Polski i zaplanowała odejście od energetyki węglowej. Uważamy, że trwająca już od lat sytuacja, w której kolejne rządy w Polsce nie określiły dokładnie kierunku, w którym podąża kraj w zakresie polityki energetycznej i walki ze zmianami klimatu, jest skandaliczna i stanowi istotne zagrożenie dla polskiej racji stanu.

Z niepokojem obserwujemy fakt, że **Polska od wielu lat nie wpisuje się w jakikolwiek sposób w unijną i globalną transformację energetyczną, uparcie podążając nieekonomiczną, groźną dla klimatu i nieprzyjazną dla naszego zdrowia i dla środowiska naturalnego ścieżką dalszego inwestowania w energetykę węglową.** Pomimo podpisania Porozumienia Paryskiego obecny rząd Polski z uporem wspiera nieefektywne inwestycje w państwową i korporacyjną energetykę, opartą na węglu, i doprowadził do zapaści polskiego sektora energetyki odnawialnej. Nasze wyłączenie się z europejskiej polityki energetycznej, która jest mocno ukierunkowana na spełnienie warunków określonych w Porozumieniu Paryskim, może także doprowadzić w najbliższej przyszłości do powstania poważnego konfliktu z Unią Europejską.

„**Wg raportu WHO, przedwczesne zgon spowodowane zanieczyszczeniem powietrza generują koszty w wysokości 103 mld dolarów rocznie, czyli aż 12,9% produktu krajowego brutto (PKB) i ponad 800 złotych miesięcznie w przeliczeniu na jednego mieszkańca Polski!**”

Zielona transformacja

POLSKA BEZ SMOGU

Zielona transformacja

ENERGETYKA

Dlatego postulujemy:

➤ Uchwalenie ustawy o wspieraniu rozwoju rozproszonej energetyki odnawialnej. Ustawa ta powinna jasno określić długoterminowy cel, który Polska zamierza osiągnąć do roku 2050: poziom min. 70% zaopatrzenia w energię finalną ze źródeł odnawialnych. Celami pośrednimi powinno być 20% w 2020 roku i 50% w roku 2030.

➤ Wprowadzenie preferencyjnych taryf na energię ze źródeł odnawialnych z ceną równą 1,2 całkowitej ceny brutto dla odbiorcy energii z paliw kopalnych, co będzie skutecznym narzędziem zachęcającym do inwestowania w OZE przez osoby indywidualne. Jednocześnie postulujemy tworzenie lokalnych sieci niskich i średnich napięć, zniesienie obowiązku podłączenia instalacji do sieci urzędowego dostawcy energii i zezwolenie na dostawy bezpośrednie nadwyżek produkowanej energii lokalnym odbiorcom w sąsiedztwie.

➤ Przygotowanie przepisów prawnych umożliwiających łatwe zakładanie spółdzielni energetyki odnawialnej oraz lokalnych wspólnot energetycznych, produkujących energię wyłącznie na potrzeby społeczności, a więc operujących na zasadach pozarynkowych.

➤ Przygotowanie rozwiązań prawnych i taryfowych umożliwiających przystąpienie do programów prosumenckich wspólnotom i spółdzielniom mieszkaniowym. Obecnie właściciele i właścicielki mieszkań w budynkach wielorodzinnych są wykluczeni z programów wsparcia OZE.

➤ Odejście od przyjętych za rządów Prawa i Sprawiedliwości restrykcyjnych wymogów dla lądowej energetyki wiatrowej. Nowe regulacje powinny gwarantować udział społeczności lokalnych w decyzjach dotyczących tego typu inwestycji oraz w dochodach z ich funkcjonowania.

➤ Uznanie poprawy efektywności energetycznej budynków i walki z ubóstwem energetycznym za krajowy priorytet inwestycyjny. Wymaga to zdefiniowania ubóstwa energetycznego jako terminu

prawnego oraz stworzenia odpowiednich narzędzi finansowych wspierających inwestycje konsumentów i konsumentek, spółdzielni mieszkaniowych oraz samorządów.

➤ Nowelizację przepisów dotyczących efektywności energetycznej w nowo budowanych budynkach (w pierwszym rzędzie obejmujących inwestycje realizowane w ramach projektu Mieszkanie+), wprowadzenie prawidłowej metodyki obliczania efektywności energetycznej budynków, wprowadzenie ambitnej definicji budynku „pasywnego” i „blisko zeroenergetycznego” (zaopatrzenie na ogrzewanie odpowiednio 15 kWh/m²K i mniej niż 10 kWh/m²K).

➤ Stopniowe podnoszenie wymogów dotyczących jakości urządzeń grzewczych w ramach walki ze smogiem. Zmianie tej powinny towarzyszyć działania takie, jak wspieranie przyłączania do sieci ciepłowniczych, termorenowacja budynków czy umożliwienie wykorzystania odnawialnych źródeł energii.

➤ Wyeliminowanie użycia węgla najgorszej jakości i miału węglowego ze względu na znaczne zanieczyszczanie powietrza. Stworzenie programów wsparcia dla osób, które chcą wymienić stare piece niskiej jakości na nowoczesne, o podwyższonej wydajności lub piece na paliwa ciekłe.

➤ Przygotowanie ambitnego Krajowego Programu Ochrony Powietrza, uwzględniającego m.in. dostosowanie poziomów alarmowych zanieczyszczenia do europejskiej średniej oraz umożliwienie samorządom tworzenia stref ograniczonej emisji komunikacyjnej.

➤ Nowelizację ustawy o efektywności energetycznej, m.in. wprowadzenie celów redukcyjnych związanych z polityką UE (zwiększenie efektywności energetycznej o 30% do 2030 roku) i obowiązku poprawy efektywności energetycznej przez podmioty publiczne, stworzenie podstaw dla działalności organizacji i podmiotów inwestujących w rozwiązania efektywnościowe.

➤ Przygotowanie razem ze społecznościami, których lokalna gospodarka nadal opiera się w dużej mierze na paliwach kopalnych

(np. Górny Śląsk, Bełchatów), Planów Zielonej Transformacji, zapewniających kompleksowe wsparcie inwestycji sprzyjających odchodzeniu od uzależnienia od węgla i tworzeniu wysokiej jakości miejsc pracy w sektorach takich jak zielona energetyka, transport publiczny, energooszczędne budownictwo czy badania i rozwój.

➤ Wstrzymanie inwestycji w nowe węglowe bloki energetyczne.

➤ Wprowadzenie taryf progresywnych na energię, uzależnionych od poziomu zużycia jako mechanizm finansowy zachęcający Polki i Polaków do zmniejszania zużycia energii.

➤ Sprzeciw wobec pomysłów na podtrzymywanie dominacji paliw kopalnych w polskim systemie energetycznym.

➤ Wprowadzenie do taryf energetycznych opłaty zdrowotnej, uzależnionej od średniego poziomu emisji w procesie przetwarzania energii. Wpływy z tej opłaty w całości byłyby przekazywane do NFZ lub do innej instytucji finansującej państwową służbę zdrowia w regionie, w którym następuje emisja zanieczyszczeń.

➤ Stworzenie ram prawnych, gwarantujących przeznaczenie funduszy uzyskanych z aukcji uprawnień do emisji dwutlenku węgla, na rozwój rozproszonej energetyki opartej na lokalnych, odnawialnych źródłach energii, na działania w zakresie efektywności energetycznej i zapobiegania ubóstwu energetycznemu, na rozwój i automatyzację sieci energetycznych niskich i średnich napięć koniecznych dla energetyki typu OZE, w tym na rozwój lokalnych sieci sąsiedzkich oraz cyfryzacji zarządzania w obszarze użytkowania energii elektrycznej.

➤ Przygotowanie i wdrożenie krajowego programu modernizacji sieci energetycznych, ukierunkowanego na rozwój energetyki rozproszonej.

➤ Wsparcie badań naukowych nad zielonymi technologiami na uczelniach, takimi jak np. odnawialne źródła energii, niezbędnymi do transformacji w stronę zielonej gospodarki. Wsparcie powinni uzyskać polscy przedsiębiorcy i przedsiębiorczynie oraz naukowcy i naukowczynie pracujący nad pionierskimi technologiami, takimi jak perowskity, geotermika, pionowe siłownie wiatrowe.

➤ Rozwój sieci zróżnicowanych regulacyjno-bilansujących małych biogazowni (1 MW) w celu optymalnego wykorzystania odpadów w produkcji rolnej i zwierzęcej.

➤ Przekazywanie kwot zaoszczędzonych z powodu niższych kar za emisję gazów cieplarnianych na inwestycje w polskie technologie produkcji ciepłej i elektrycznej.

➤ Wycofanie się Polski z programu budowy elektrowni jądrowych. Energetyka jądrowa ma wystarczająco wiele poważnych zastrzeżeń i nie rozwiąże problemu braku mocy spowodowanego wypadaniem z systemu starych bloków węglowych. Ze względu na drenaż finansowy spowodowany wysokimi kosztami budowy elektrowni, problem zostanie spotęgowany. Przedsiębiorstwa energetyczne nie będą miały środków finansowych na przeprowadzenie niezbędnej transformacji energetycznej. Ponadto, obecnie energetyka jądrowa nie pozwala przewidzieć w sposób wiarygodny kosztów inwestycji w całym cyklu życia, a także jest zbyt sztywna, aby dostosować się do elastycznego systemu przyszłości opartego na OZE.

➤ Będziemy lobbować na rzecz wprowadzenia ustawowo sezonowych zimowych restrykcji w prawie firm do zatrzymywania dostaw prądu i ciepła z powodu utraty zdolności płatniczych użytkowników i użytkowniczek oraz całorocznie dla rodzin z dziećmi, osób chorych i niepełnosprawnych oraz seniorów i senierek.

Uważamy, że trwająca już od lat sytuacja, w której kolejne rządy w Polsce nie określiły dokładnie kierunku, w którym podąża kraj w zakresie polityki energetycznej i walki ze zmianami klimatu, jest skandaliczna i stanowi istotne zagrożenie dla polskiej racji stanu.

TRANSPORT

Po latach zaniedbań widzimy pierwsze przełamywanie poprawy sytuacji na kolei. Niestety, nie każda i każdy z nas może się z nich cieszyć. Po latach skupiania uwagi na indywidualnym transporcie samochodowym wiele polskich miejscowości pozbawionych jest dostępu do kolei. Również sieć transportu autobusowego nie wszędzie odpowiada na zapotrzebowanie społeczne.

Potrzebujemy zrównoważonej mobilności, która nie kończy się smogiem i korkami. Wysokiej jakości bezkolizyjnej infrastruktury dla osób przemieszczających się pieszo i rowerem. Rozwoju transportu publicznego w miastach oraz poszerzenia dostępu do niego poza większymi ośrodkami. Zamiast kolejnych lotnisk regionalnych czy kolei dużych prędkości chcemy stawiać na solidny, przyjazny środowisku transport lokalny i regionalny.

Dlatego postulujemy:

➤ Przygotowanie strategii rozwoju niskoemisyjnego i oszczędnego transportu, rozwój transportu elektrycznego i zbiorowego, opartego na alternatywnych, innowacyjnych paliwach – w tym publicznej infrastruktury transportu elektrycznego.

➤ Przyjęcie zasady podziału środków na rozwój transportu drogowego i kolejowego w proporcjach 50:50. Umożliwi ona modernizację torowisk na terenie całego kraju i np. lepsze połączenie kolejowe Pomorza Zachodniego z Warszawą, elektryfikację brakujących odcinków na linii Lublin – Rzeszów, modernizowanie trakcji dostosowujące ją do prędkości 160 km/h dla pociągów pasażerskich.

➤ Stworzenie krajowego programu odbudowy połączeń kolejowych do mniejszych miejscowości. Dzięki inwestycjom w infrastrukturę oraz dotacjom dla prze-

woźników kolejowych umożliwimy ponowne użytkowanie tras kolejowych wyłączonych z ruchu po 1989 r.

➤ Priorytetowe traktowanie transportu zbiorowego, który powinien być dostępny ekonomicznie, bez barier, bezpieczny, a także zapewniać dogodną sieć połączeń, zarówno w miastach jak i na obszarach wiejskich.

➤ Stworzenie krajowego programu wsparcia finansowego dla samorządów w celu rozwoju i modernizacji transportu lokalnego, szczególnie kolejowego.

➤ Przyjęcie za cel zapewnienie każdemu miastu powiatowemu dostępu do połączenia kolejowego.

➤ Dofinansowanie budowy obwodnic małych miejscowości jako jeden z priorytetów rozwoju sieci dróg w Polsce.

➤ Przyjęcie zasady jedna podróż – jeden bilet. Pasażer czy pasażerka kupuje jeden bilet na trasę (jeżeli jedzie z przesiadkami), a nie kilka biletów u kilku przewoźników.

➤ Eksperymentalny rozwój transportu autobusowego „na życzenie” w gminach wiejskich.

➤ Wprowadzenie na dużą skalę programu „Tiry na tory”, ograniczającego niszczący drogi kołowy transport towarowy i zwiększającego dochody kolei.

➤ Wzmocnienie roli regulatora rynku kolejowego, zatwierdzającego rozkłady jazdy oraz dbającego o równe szanse przewoźników na rynku.

➤ Rezygnację z budowy Centralnego Portu Lotniczego jako projektu kosztownego, nieuzasadnionego ekonomicznie i szkodliwego. Zaoszczędzone pieniądze przeznaczymy na odtworzenie i rozwój sieci kolejowej.

➤ Redukcję tradycyjnego tranzytu drogowego przy pomocy opłat pobieranych od firm przewozowych wzorem innych krajów UE.

➤ Internalizację kosztów zewnętrznych (społecznych i ekologicznych) przez transport samochodowy.

➤ Wspieranie samochodów elektrycznych poprzez zwolnienie ich z opłat reje-

stracyjnych, obłożenie zerowym podatkiem VAT oraz rozwój szeroko dostępnej i wysoko sprawnej sieci ładowania.

➤ Rozwój miejskich sieci samoobsługowych aut elektrycznych i rowerów wspomaganych elektrycznie, obok sieci tradycyjnych rowerów.

➤ Tworzenie narzędzi prawnych umożliwiających samorządom lokalnym lepszą integrację lokalnych i regionalnych systemów transportowych, np. w obrębie aglomeracji czy województwa.

➤ Zwiększanie praw społeczności lokalnych w procesie przygotowania i realizacji inwestycji transportowych, np. przeniesienie prawa do ustanawiania maksymalnej wysokości stawek parkingowych z poziomu centralnego na lokalny.

➤ Zatrzymanie rządowego planu rozwoju transportowej żeglugi śródlądowej 2030, niezwykle kosztownego, niszczylińskiego dla rzek i ekosystemów (w tym licznych stref Natura 2000 chronionych prawem europejskim), wzmagającego zagrożenia powodziowe i drenującego wodę innym użytkownikom, katastrofalnego dla życia w Bałtyku. Zamiast niego postulujemy rozwój infrastruktury dla żeglugi rekreacyjnej i ekoturystycznej oraz niewielkiego lokalnego transportu pasażerskiego i towarowego, a także opracowanie lokalnych planów poprawy atrakcyjności rzek dla mieszkańców i mieszkańek miast.

➤ Promowanie lokalnej produkcji i konsumpcji, minimalizujących potrzeby transportowe.

Zamiast kolejnych lotnisk regionalnych czy kolei dużych prędkości chcemy stawiać na solidny, przyjazny środowisku transport lokalny i regionalny.

EKONOMIA I FINANSE

Polski system podatkowy ma regresywny charakter. Jego obecny kształt utrudnia walkę z nierównościami społecznymi, nie sprzyja również zakładaniu niewielkiej działalności gospodarczej. Zbyt wielką rolę odgrywa w nim VAT, który stanowi proporcjonalnie wyższe obciążenie dla osób o niższych dochodach. Z kolei podatek PIT zbyt mocno obciąża zarobki minimalne, a zarazem tworzy nierówne warunki rynkowe, oferując *de facto* różne sposoby ucieczki od płacenia podatków czy ubezpieczeń społecznych.

Potrzebne są nam idące dwutorowo zmiany.

Po pierwsze – uregulowanie dotychczasowego systemu, zwiększające jego prospołeczny charakter, a zarazem ujednoczenie i uproszczenie systemu PIT jako skuteczne narzędzie walki z unikaniem opodatkowania.

Po drugie – stopniowe zmiany, idące w kierunku przenoszenia ciężaru opodatkowania z pracy na zużycie surowców, zanieczyszczenia środowiska czy kapitał. Oba te kroki muszą być ze sobą powiązane – tak by zmiany w systemie nie szkodziły osobom o niskich i średnich dochodach.

W dobie wielkich wyzwań, związanych z zagrożeniem zmianami klimatu, wymieraniem gatunków, zanieczyszczeniem środowiska wywołującym niebezpieczne choroby, wyjąłaniem gleb i wyczerpywaniem się zasobów nieodnawialnych, należy dążyć docelowo do wielkiej ogólnoeuropejskiej reformy systemów podatkowych, zastępując opodatkowanie znikającej pracy **powszechną dywidendą węglową**. Wspieramy promowaną przez Marcina Popkiewicza koncepcję dywidendy pobieranej u źródła od producentów wszystkich paliw kopalnych, a następnie

dystrybuowanej równo między wszystkich obywateli Unii, co stanowiłoby równocześnie narzędzie częściowego wyrównywania nierówności. Dla osób najuboższych, o niskiej konsumpcji energii i produktów energochłonnych, byłoby to bowiem dodatkowe źródło przychodu, pokrywające z nadwyżką wzrost cen tych produktów, natomiast osobom najbogatszym tylko w niewielkim stopniu kompensowałoby wzrost wydatków na droższą energię i energochłonne produkty konsumpcyjne, transport i produkty luksusowe.

Nie czekając na tak poważną reformę, już dziś – wzorem wielu krajów świata – należy powołać **Komitet Ekspertów do opracowania Ekologicznej Reformy Podatkowej (ERP)**, przesuując część opodatkowania pracy na opodatkowanie zanieczyszczeń środowiska, w czterech grupach: podatki od energii, podatki od środków transportu, podatki od zanieczyszczeń oraz podatki od zasobów naturalnych.

Podatki ekologiczne są uzupełnieniem różnych opłat ekologicznych, różniąc się od nich sposobem rozdysponowania uzyskanych środków – te z opłat przekazywane są do funduszy ekologicznych w celu finansowania projektów ochrony środowiska, zaś wpływy z podatków ekologicznych trafiają bezpośrednio do budżetu centralnego (lub samorządowego) i traktowane są jak wszystkie inne dochody. Dochód państwa i samorządów z podatków węglowych powinien być co najmniej na poziomie 2,5% PKB.

a zarazem obniżenie podatków nałożonych na pracę.

Celem ERP byłoby **zmniejszenie konsumpcji dóbr negatywnie wpływających na środowisko**, w tym tych, które przyczyniają się do nadmiernych emisji dwutlenku węgla (CO₂), a zarazem dostarczenie impulsu dla gospodarki i wzrostu zatrudnienia. Badania pokazują, że dzięki reformie ERP w 2020 roku może być dostępnych na obniżkę stawek podatku dochodowego lub składki emerytalnej nawet 7 mld EUR.

Proponowane w ramach reformy ERP rozwiązania powinny łagodzić wpływ podatków ekologicznych na osoby o niskich dochodach oraz zapobiegać utracie konkurencyjności przedsiębiorstw.

➤ **Uprościmy do minimum system podatkowy poprzez jednolity nowy kodeks podatkowy** i zmianę charakteru urzędów skarbowych na doradczy i wspierający, szczególnie dla osób fizycznych i mikroprzedsiębiorstw.

➤ **Będziemy walczyć z unikaniem podatków** poprzez zwiększenie jawności zarobków, dywidend i wypłat firm, aktywne działania na rzecz wprowadzenia narzędzi ogólnounijnych oraz powołanie specjalnej agencji do walki z procederem unikania podatków.

➤ **Zachowamy obniżoną stawkę podatku CIT dla mikroprzedsiębiorców** (15%) – stawkę podstawową podniesiemy o 3 punkty procentowe do 22%.

➤ **Wprowadzimy szeroko zakrojoną reformę PIT poprzez ujednoczenie i uproszczenie opodatkowania pracy**, która zakłada:

- Likwidację składek ZUS (ubezpieczenie zdrowotne, emerytalne, rentowe, itp.) i włączenie ich do podatku PIT - co stworzy jednolity system odprowadzania pieniędzy do urzędu skarbowego.

W Polsce obowiązują dziś cztery podatki ekologiczne – podatek akcyzowy, podatek od środków transportowych, podatek leśny i podatek rolny. Obok nich istotnym elementem polityki ochrony środowiska jest system opłat i funduszy ekologicznych. Należy zastąpić część opłat podatkami, gdyż pozwoli to na podniesienie poziomu obciążenia ekologicznego,

- b. Wprowadzenie jednolitych, progresywnych stawek podatkowych dla wszystkich osób fizycznych:
- 5% - do wysokości płacy minimalnej (obecnie 2100 zł miesięcznie, 25200 zł rocznie);
 - 25% - do wysokości średniej krajowej (obecnie ok. 4500 zł miesięcznie, 54000 zł rocznie);
 - 35% - do wysokości dwukrotności średniej krajowej (obecnie ok. 9000 zł miesięcznie, 108000 zł rocznie);
 - 40% - do wysokości pięciokrotności średniej krajowej (obecnie ok. 22500 zł miesięcznie, 270000 zł rocznie);
 - 50% - powyżej pięciokrotności średniej krajowej (obecnie ok. 22500 zł miesięcznie, 270000 zł rocznie).
- c. Likwidację odmiennego rozliczania umowy zlecenia, umowy o dzieło, samozatrudnienia - wszystkie zarobki osób fizycznych byłyby naliczane według jednolitych zasad.
- d. Wprowadzenie dodatkowej stawki 10% od całości zysków z kapitału przy dochodach z tego tytułu powyżej 10000 zł miesięcznie.

WYJAŚNIENIE: Jednym z kluczowych elementów Ekologicznej Reformy Podatkowej jest obniżenie opodatkowania pracy, czyli podatku dochodowego od osób fizycznych. Zieloni zakładają jednak przy tym potrzebę wzmocnienia progresywności tego podatku, stąd nowe progi podatkowe.

Przy tym propozycja zakłada uproszczenie podatków i likwidację różnych form opodatkowania, co sprzyja metodom optymalizacji podatkowej. Oznacza to m.in. uzależnienie opodatkowania osoby samozatrudnionej od zysków oraz likwidację specjalnego statusu umów o dzieło. Każde dochody, niezależnie od źródła (z małymi wyjątkami, jak np. dodatkowa stawka podatkowa od nadmiernych zysków z odsetek kapitałowych), byłyby opodatkowane według tych samych zasad.

Oddzielną propozycją jest włączenie ubezpieczeń społecznych do strumienia podatku dochodowego. Docelowo ma to ułatwić wprowadzenie Minimalnego Dochodu Gwarantowanego i reformy systemu emerytalnego, by odejść od obecnego modelu Pay As You Go.

➤ **Wprowadzimy podatek od prywatnych majątków** powyżej 5 mln zł w wysokości 5%.

➤ **Uszczelnimy podatek od spadków.** Dziedziczenie majątków, których wartość będzie przekraczała 10 mln złotych, będzie obciążone podatkiem w wysokości 25%. Zlikwidujemy część zwolnień, które pozwalają na unikanie podatku od spadku.

➤ **W zakresie VAT-u** wprowadzimy następujące zmiany:

- a. Obniżymy o 1 punkt procentowy stawki podatku VAT (z 23 do 22 i z 8 do 7%).
- b. Obniżymy obecną, 23-procentową stawkę VAT na zakup obiektów sztuki współczesnej oraz ujednicimy stawki VAT na książki papierowe i elektroniczne.
- c. Obniżymy stawkę VAT do zera na produkty i usługi pierwszej potrzeby dla dzieci i dorosłych, dobra kultury oraz produkty i usługi ważne ze względów społecznych i ekologicznych. Tam, gdzie to konieczne, będziemy działać na rzecz wprowadzenia na szczeblu unijnym zerowej stawki VAT na produkty i usługi ważne ze względów społecznych i ekologicznych, takich jak energooszczędny sprzęt gospodarstwa domowego, żywność organiczna, certyfikowana żywność z upraw ekologicznych, dostęp do Internetu, płatna opieka nad dziećmi, osobami chorymi i starszymi.
- d. Wprowadzimy zeroprocentową stawkę VAT na naprawę zepsutych rzeczy. By dbać o zrównoważony rozwój

i ochronę środowiska, trzeba przywiązywać większą wagę do konsumentskich wyborów. Jeśli koszty naprawy butów, roweru, ubrań czy sprzętu AGD będą dużo niższe niż kupno nowego produktu, skorzystają na tym nie tylko konsumenci, lecz także środowisko. Rozwijanie sektora napraw i przywrócenie zanikających zawodów to także tworzenie lokalnych i stabilnych miejsc pracy.

➤ **Wycofamy subsydia dla energetyki nieodnawialnej** (poza tymi zasadniczo zwiększającymi efektywność jej wykorzystania, tym samym zmniejszającymi poziom zanieczyszczenia środowiska), przesuując zaoszczędzone środki na rozwój energetyki odnawialnej, poprawę jakości sieci przesyłowych oraz efektywność energetyczną.

➤ **Wprowadzimy podatek węglowy**, nakładany w oparciu o stopień emisji dwutlenku węgla podczas spalania paliwa. Do tego zakładamy inne podatki ekologiczne, jak podatek od plastikowych torebek.

➤ **Postulujemy wsparcie finansowe dla organizacji pozarządowych w realizacji przez nie celów społecznych** (uproszczenie procedury i zwiększenie wielkości odliczenia do 3% podatku dochodowego przeznaczanego maksymalnie na 3 organizacje - obecnie jest to 1%).

➤ Poczynimy pierwsze kroki w kierunku **opodatkowania zysków z robotyzacji i automatyzacji** w fabrykach.

➤ Wszelkie nowe podatki ekologiczne w ramach ERP będą równoważone **zmniejszeniem podatków takich jak PIT czy VAT.**

➤ Uważamy, że korporacje - w szczególności banki, firmy ubezpieczeniowe, firmy sprzedające usługi w systemie abonamentów - mają w Polsce zbyt dużo swobody działania, np. prowadząc mobbing marketingowy (również w zakresie kredy-

tów i pożyczek), narzucając systemy nierozwiązywalnych abonamentów nawet w momencie zmiany właściciela przedmiotu umowy, naliczając arbitralne kary, interpretując na swoją korzyść w sposób niezgodny z intencją ustawodawcy przepisy o zajęciach komorniczych rachunków bankowych. Prawa konsumenckie nie są wystarczająco chronione, w szczególności prawa osób wpędzanych systemowo w sytuację nadmiernego zadłużenia. Będziemy działać na rzecz **radikalnej, systemowej poprawy praw konsumentów** w Polsce i Unii Europejskiej.

„ **W dobie wielkich wyzwań, związanych z zagrożeniem zmianami klimatu, wymieraniem gatunków, zanieczyszczeniem środowiska wywołującym niebezpieczne choroby, wyjąławianiem gleb i wyczerpywaniem się zasobów nieodnawialnych, należy dążyć docelowo do wielkiej ogólnoeuropejskiej reformy systemów podatkowych, zastępując opodatkowanie zanikającej pracy powszechną dywidendą węglową.** ”

PRACA I POLITYKA SPOŁECZNA

W ostatnich latach obserwowaliśmy spadek poziomu bezrobocia oraz pierwsze działania na rzecz stabilizacji warunków zatrudnienia w Polsce. Nadal jednak pozostaje wiele do zrobienia. Walka z zatrudnianiem na czarno czy na umowach cywilnoprawnych w sytuacji spełniania warunków umowy o pracę wymaga wyposażenia instytucji kontrolnych w odpowiednie narzędzia, pomagające przy konfrontacji z nieuczciwymi przedsiębiorcami.

Przyszłość pracy stanowi jedno z największych stojących przed nami wyzwań. Postępująca automatyzacja produkcji może przyczynić się do powstania nowych, wysokopłatnych miejsc pracy w sektorze zaawansowanych technologii – albo przyczynić się do ograniczenia zatrudnienia i wzrostu rozwarstwienia społecznego. Pamiętając o utrzymaniu i rozwoju programów społecznych takich jak 500+ czy Mieszkanie+, już dziś należy rozpocząć debatę o źródłach finansowania wydatków publicznych w przyszłości.

Postulujemy:

➤ Jednolite oskładkowanie niezależnie od formy zatrudnienia, które zlikwiduje zachęty finansowe do proponowania przez pracodawców umów cywilnoprawnych. Pozwoli to na zwiększenie poziomu finansowania przez składki systemu zabezpieczeń społecznych, zapewni osobom pracującym minimum bezpieczeństwa socjalnego, a w dalszym czasie umożliwi obniżenie ich poziomu, które premiować będzie pracodawców od początku zatrudniającego na etacie.

➤ Podniesienie wysokości składek na ubezpieczenie społeczne odprowadzanych przez państwo za osoby przebywające na urlopie wychowawczym do wysokości składek potrąconych z wynagrodzenia przed urodzeniem dziecka.

➤ Zrównanie praw kobiet prowadzących własną działalność gospodarczą z kobietami zatrudnionymi na etat poprzez odprowadzanie za nie przez państwo składek na ubezpieczenie społeczne w okresie, gdy przebywają na urlopie wychowawczym i są zmuszone zawiesić swoją działalność gospodarczą.

➤ Wsparcie dla postulatu „Solidarności” dotyczącego dochodzenia do płacy minimalnej na poziomie 50% średniej płacy w Polsce – automatycznego jej wzrostu przy wysokim wzroście gospodarczym oraz wzroście negocjowanego, jak dotychczas, w obrębie Komisji Trójstronnej, w przypadku spowolnienia gospodarczego.

➤ Regularne waloryzowanie minimalnej stawki godzinowej, utrzymujące jej powiązanie z płacą minimalną.

➤ Wprowadzenie ustawowych regulacji, które faktycznie zlikwidują dysproporcję w zarobkach kobiet i mężczyzn i doprowadzą do stworzenia systemu wyceny prac, tak aby prace związane z opieką, wymagające również wysokich kwalifikacji tak jak inne prace, nie były wyceniane jako gorzej płatne. Konieczne staje się dowartościowanie zawodów związanych z opieką.

➤ Lepsze powiązanie oferty kształcenia z wymogami przyszłej pracy zawodowej absolwentek i absolwentów poprzez system praktyk studenckich

odbywanych w trakcie trwania studiów, a nie po ich zakończeniu, oraz stymulowanie rynku pracy do korzystania z „efektów” kształcenia na poziomie wyższym (np. poprzez systemy zachęt dla pracodawców do zatrudniania absolwentów i absolwentek oraz inwestowania w młode kadry).

➤ Realizację postulatu Europejskiego Forum Młodych, dotyczącego wymogu płacenia studentkom i studentom za wykonywany przez nich staż. Wysokość płacy za staż powinna być nie mniejsza niż płaca minimalna.

➤ Podtrzymanie i poszerzenie praw kontrolnych Państwowej Inspekcji Pracy i Sa-

nepidu (w tym przyznanie prawa do niezapowiedzianych kontroli). Kary nakładane na przedsiębiorstwa łamiące prawa pracownicze powinny zostać zmienione z odgórnie zapisanych kwot na określony procent przychodów firmy.

➤ Wsparcie procesu wzrostu uzwiązkowienia (w tym realizacji wyroku Trybunału Konstytucyjnego dotyczącego prawa do zrzeszania się w nich również osobom wykonującym inną niż etatowa formę pracy) oraz wzrostu reprezentatywności organizacji pracodawców.

➤ Pełną realizację uprawnień rad pracowniczych, jak np. dostęp do informacji o działalności przedsiębiorstwa.

➤ Dalsze uproszczenie procedur i wsparcie w procesie zakładania i funkcjonowania przedsiębiorstwa. Proces ten nie powinien zajmować w Polsce więcej czasu niż w innych krajach UE.

➤ Działania na rzecz pobudzania inicjatywy gospodarczej poprzez tworzenie warunków przychylnych dla osób, które chcą założyć własne przedsiębiorstwo: uliniowanie składek na ZUS jako procentu zysków przy składce minimalnej na poziomie 300 złotych miesięcznie, uproszczenie formalności podatkowych i rejestracyjnych oraz uruchomienie na dużą skalę systemu długoterminowych mikropożyczek i pożyczek dla przedsiębiorców i przedsiębiorczyń.

➤ Wprowadzenie rozwiązań przychylnych osobom prowadzącym własne małe firmy, np. możliwość otrzymania w czasie urlopu średniej ze swoich dochodów z ostatnich 12 miesięcy.

➤ Przygotowanie – we współpracy z samorządami – Lokalnych Planów Zielonej Reindustrializacji obszarów przemysłowych o wysokim bezrobociu strukturalnym. Strategie powinny uwzględniać m.in. wykorzystywanie dotychczasowych umiejętności,

szereki dostęp do szkoleń zawodowych, środków finansowych dla zakładających nowe przedsiębiorstwa i spółdzielnie, pobudzanie rozwoju klastrów, wsparcie dla podmiotów ekonomii społecznej.

➤ Wsparcie – za pomocą np. niższych stawek VAT, opłacania części składek na zabezpieczenie społeczne czy dodatkowych punktów przy zamówieniach publicznych – instytucji ekonomii społecznej, takich jak spółdzielnie socjalne czy przedsiębiorstwa pracy chronionej.

➤ Wprowadzenie obowiązku stosowania klauzul społecznych i ekologicznych w zamówieniach publicznych.

➤ Zachowanie programu 500+ w dotychczasowej formie z możliwością wprowadzenia zasady „złotówka za złotówkę” oraz natychmiastowego rozszerzenia świadczenia na pierwsze dziecko u osób samotnie wychowujących, bez progu dochodowego. Długofalowo – przyjęcia jego poszerzenia na każde pierwsze dziecko w wypadku wzrostu dochodów budżetowych.

➤ Dziewięćmiesięczny płatny urlop rodzicielski, dzielony w sposób następujący: obligatoryjnie trzy miesiące przypadają pracownicy wychowującej dziecko, trzy miesiące pracownikowi wychowującemu dziecko, pozostałymi trzema miesiącami oboje rodzice mogą się podzielić dowolnie.

➤ Wdrożenie – wzorem Finlandii – ogólnopolskiego programu „pudełka dla niemowlaka”, tekturowego łóżeczka, zawierającego m.in. ubranka, artykuły higieniczne, pościel, książeczki dla dzieci, leki antykonceptyjne dla rodziców.

➤ Wprowadzenie świadczeń pielęgnacyjnych, obejmujących ubezpieczenie społeczne takie jak z tytułu pracy, dla wszystkich osób opiekujących się osobą z niepełnosprawnością bez względu na jej wiek.

➤ Przygotowanie i realizację, wzorem np. Ontario czy Finlandii, pilotażowych projektów minimalnego dochodu gwarantowa-

nego, umożliwiających sprawdzenie możliwości wprowadzenia w życie tej koncepcji po dalszych przekształceniach rynku pracy (np. postępów w automatyzacji).

➤ Rozpoczęcie procesu stopniowego skracania tygodnia pracy – umożliwiającego lepsze jej godzenie z życiem prywatnym oraz dzielenie się nią wobec postępującej automatyzacji – do 30 godzin tygodniowo (6-godzinnego dnia pracy)

➤ Będziemy działać na rzecz powołania w Polsce Komisji Nadmiernego Zadłużenia, uprawnionej, za pośrednictwem specjalnej procedury sądowej, do radykalnej modyfikacji długu, a nawet jego całkowitego anulowania, równocześnie zatrzymując ewentualny nakaz eksmisji.

„ **Przyszłość pracy stanowi jedno z największych stojących przed nami wyzwań. Postępująca automatyzacja produkcji może przyczynić się do powstania nowych, wysokopłatnych miejsc pracy w sektorze zaawansowanych technologii – albo przyczynić się do ograniczenia zatrudnienia i wzrostu rozwarstwienia społecznego.**

SYSTEM EMERYTALNY

Spory o wysokość wieku emerytalnego, toczony od pierwszej kadencji rządów PO-PSL, pokazały powierzchowne rozumienie tej koncepcji. Platforma Obywatelska przez długi czas nie podejmowała działań, które zabezpieczyłyby większe wpływy do systemu, takich jak walka ze śmieciowym zatrudnieniem czy aktywne działania na rzecz wzrostu zatrudnienia.

PiS postawiło na przywrócenie niższego wieku, nie licząc się ani z jego wpływem na wysokość emerytur (szczególnie kobiet), ani z sytuacją budżetu państwa. Potrzebujemy przemyślenia systemu na nowo – zagwarantowania, że żadna i żaden z nas nie będzie doświadczać nę-

dzy za lata ciężkiej pracy. Potrzebujemy systemu wspierającego dzisiejsze inwestycje oraz gotowego na zmiany rynku pracy.

Nasze postulaty:

➤ Zmiana struktury emerytur w Polsce poprzez oparcie jej na trzech zmienionych filarach, gwarantujących minimalną wysokość świadczenia i dających szansę na jego powiększenie:

1. Emeryturze obywatelskiej – wypłacanej każdej i każdemu niezależnie od okresu zatrudnienia po przekroczeniu wieku emerytalnego, będącej co najmniej na poziomie dzisiejszej minimalnej emerytury (obecnie 1000 złotych miesięcznie), regularnie waloryzowanej i finansowanej ze składek oraz podatków. Możliwe będzie jej pobieranie na 5 lat przed osiągnięciem wieku emerytalnego (50% wysokości świadczenia) lub otrzymywanie dopiero po 5 latach po jego przekroczeniu (150 %).

2. Wpływach z działań państwowego funduszu inwestycyjnego, finansującego inwestycje w niskowęglową, innowacyjną gospodarkę, do którego trafiać będą dotychczasowe środki z OFE, ustalone na poziomie 3% pensji.

3. Indywidualnych programach oszczędzania, takich jak Indywidualne Konta Zabezpieczeń Emerytalnych czy programy pracownicze. Odkładanie pieniędzy w ich obrębie wspierane będzie za pomocą np. zachowania dotychczas istniejących preferencji podatkowych.

➤ Wprowadzenie elastycznego, równego wieku emerytalnego dla kobiet i mężczyzn na poziomie 65 lat, z możliwością wcześniejszego o 5 lat przejścia na emeryturę w przypadku zawodów szkodliwych dla zdrowia i wykonywanych w uciążliwych warunkach.

➤ Osoby, które po przepracowaniu stażu pracy zdecydowały się na pozostanie na dotychczasowym miejscu pracy, powinny mieć prawo do otrzymywania połowy wysokości przysługującego im świadczenia emerytalnego.

➤ Staż pracy musi uwzględniać okresy przepracowane na umowach cywilnoprawnych. W wypadku niemożliwości stwierdzenia czasu realizacji umowy przyjęta zostanie zasada przeliczania dzieleń zarobionej kwoty przez obowiązującą w danym okresie płacę minimalną. Równowartość miesięcznej płacy minimalnej zostanie uznana za miesiąc pracy.

➤ W zawodach uciążliwych dla zdrowia osób je wykonujących postulujemy prawo do tzw. „sabbatical”, czyli możliwości wzięcia 2-3 razy w trakcie kariery zawodowej rocznego urlopu, wliczanego w czas pracy, płatnego na poziomie 75-80% wynagrodzenia, podczas którego osoba decydująca się na skorzystanie z tego uprawnienia zobowiązana byłaby do brania udziału w szkoleniach i podnoszenia

kwalifikacji zawodowych, finansowanych przez instytucje publiczne jako przykład aktywnej polityki rynku pracy. Zawody, które mogłyby korzystać z tego udogodnienia, to np. nauczyciele, lekarze, pielęgniarki oraz służby mundurowe.

➤ Polityka państwa winna prowadzić do długofalowego zwiększania poziomu uniwersalności systemu emerytalnego. Oznacza to podejmowanie działań służących zrównaniu sytuacji różnych grup pracowniczych, np. wydłużeniu stażu pracy dla służb mundurowych.

➤ Należy dążyć do stopniowej integracji ubezpieczeń oraz emerytur rolniczych z systemem uniwersalnym – w pierwszej kolejności powinno to dotyczyć rolników najzamożniejszych, produkujących na rynek.

➤ Artystki i artystów otrzymujących publiczne granty należy objąć – wzorem rozwiązania obowiązującego do niedawna w Finlandii – ubezpieczeniem emerytalnym w KRUS.

➤ Poprawę sytuacji osób, które rezygnują z pracy zarobkowej, żeby zająć się niepełnosprawnym dzieckiem wymagającym stałej opieki, w zakresie dostępu do świadczeń emerytalnych.

„ **Potrzebujemy nowego systemu emerytalnego – zagwarantowania, że żadna i żaden z nas nie będzie doświadczać nędzy za lata ciężkiej pracy. Potrzebujemy systemu wspierającego dzisiejsze inwestycje oraz gotowego na zmiany rynku pracy.** ”

POLITYKA MIEJSKA

Więcej niż połowa ludności świata mieszka w miastach, w Polsce jest to niecałe 60% populacji. Miasta w czasach feudalnych stanowiły enklawy wolności, a autonomia miast rządzących się swoimi prawami jest jednym z podstawowych źródeł europejskiej demokracji liberalnej. Jej podstawą jest samorządność miasta, miejska demokracja i podmiotowość określona przez prawa miejskie. Dziś zsięciowane ze sobą autonomiczne miasta muszą służyć obronie demokracji i tolerancji, zagrożonych rosnącym nacjonalizmem i populizmem.

Jednocześnie **miasto nie jest firmą, której celem jest skuteczność i dobre wyniki finansowe.** Miasto nie ma służyć biznesowi i inwestorom, podporządkowując ich interesom decyzje, które zasadniczo wpłyną na jakość życia mieszkańców, czyli mieszczan. Bo miasto, biznes, władza i samorządy mają w pierwszym rzędzie służyć mieszkańcom, a prawo do miasta, do przestrzeni miejskiej i do współdecydowania o swoim środowisku życia musi być mieszkańcom zagwarantowane. Miasto jest wspólną wartością różnych grup i środowisk i jego organizacja ma sprzyjać budowaniu wspólnoty, a nie tworzeniu podziałów i rywalizacji.

Nasza wizja miasta to:

➤ **Miasto „Zielone”:** miasto demokratycznie zarządzane, gwarantujące równościową i niedyskryminacyjną edukację, zapobieganie wykluczeniom społecznym i dyskryminacjom, bezpieczeństwo mieszkańców i mieszkańców, otwartość na różnorodność kulturową i integrowanie uchodźców, sprawiedliwy dostęp do przestrzeni miejskiej i do lokali komunalnych, mieszkanie dla każdego, profilaktykę zdrowotną, troskę o środowisko, przyrodę i ZIELEŃ, zrównoważoną mobilność oraz usługi pu-

bliczne wysokiej jakości; miasto inwestujące w samowystarczalność energetyczną, opartą o energię ze źródeł odnawialnych, zarządzane w oparciu o zielone klauzule społeczne w zamówieniach publicznych.

➤ **Miasto zrównoważonego rozwoju:** wspieramy zrównoważony rozwój miast w duchu Karty Lipskiej z 2007 r. i Europejskiej Agendy Miejskiej, określonej przez Pakt Amsterdamski z 2016 r. – trwały, chroniący przestrzeń, przyrodę i inne zasoby, nastawiony na jakość życia ludzi.

➤ **Miasto mieszkańców:** za podstawę polityki miejskiej uważamy partycypacyjną demokrację miejską, zapewniającą podmiotowość mieszkańcom i mieszkańcom, w której wola większości nie może być dyktatem; poszanowanie praw człowieka i ochrona praw mniejszości muszą być zagwarantowane; mieszkańcy powinni posiadać prawo do zabierania głosu podczas posiedzeń rady miejskiej oraz dostęp do informacji online o ekspertyzach czy planach zagospodarowania terenu (zarówno na stronach miejskich urzędów i spółek), należy wprowadzić instytucję paneli obywatelskich przy podejmowaniu ważnych decyzji inwestycyjnych dla miasta czy zmian na terenach zielonych

➤ **Miasto Równych Szans:** wspieramy społeczną solidarność strzegącą równości szans – równości kobiet i mężczyzn, w tym we władzach miasta, sprawiedliwych relacji społecznych, poszanowania praw mniejszości, gwarancji wsparcia dla słabszych, uboższych, osób niepełnosprawnych. Wspieramy ideę Miasta Równych Szans i będziemy działać na rzecz partycypacyjnego opracowywania i wdrażania w miastach Miejskich Strategii Równych

Szans, w oparciu o wytyczne Europejskiej Karty Równości Kobiet i Mężczyzn w Życiu Lokalnym oraz Karty Różnorodności, pod auspicjami Komisji Europejskiej. Wspieramy rozwój sieci publicznych żłobków i przedszkoli, a także instytucji opiekuńczej, który będzie powoływany nie na specjalny wniosek mieszkańców gminy, lecz automatycznie przez gminę. Dzięki rozwojowi opieki publicznej rodzice małych dzieci będą mogli szybciej wrócić na rynek pracy, a babcie i dziadkowie cieszyć się zasłużoną emeryturą. Jesteśmy za tworzeniem domów dziennego pobytu dla osób starszych i niepełnosprawnych, zintegrowanych ze świetlicami dla dzieci i młodzieży. Wspólne i międzypokoleniowe spędzanie czasu korzystnie wpłynie na rozwijanie poczucia wspólnoty i współodpowiedzialności za tworzące ją osoby. Domy dziennego pobytu umożliwią opiekunom osób niepełnosprawnych i starszych możliwość podjęcia pracy, a także odpoczynku.

➤ **Miasto Dóbr Wspólnych:** Aby zapewnić zrównoważony rozwój miasta, z poszanowaniem dóbr wspólnych i interesu przyszłych pokoleń, gospodarka społeczna i solidarna, działająca na rzecz wspólnoty, spójności i środowiska, musi być równie ważnym filarem polityki miasta co prywatny biznes i gospodarka komunalna. Rozwój inicjatyw lokalnych i wspierających lokalną społeczność musi być priorytetem. Wskazane jest wprowadzenie lokalnej waluty, którą – w zamian za zaangażowanie w procesy konsultacyjne czy prace na rzecz społeczności lokalnej – mieszkańcy będą mogli wymieniać na bilety komunikacji publicznej, uiszczanie podatków od gruntów czy opłat na rzecz miejskich urzędów i spółek oraz zakupy w lokalnych i osiedlowych sklepach.

➤ **Miasto zrównoważonej mobilności:** Miasto musi być przyjazne i maksymalnie bezkolizyjne dla wszelkich form mobilności, oddając priorytet kolejno: pieszym, rowerom, torowemu transportowi pu-

blicznemu, drogowemu transportowi publicznemu, a na samym końcu transportowi samochodowemu. Wspieramy rozwój stref zamkniętego i spowolnionego ruchu oraz szybkie przechodzenie z napędu benzynowego na elektryczny.

➤ **Miasto dla klimatu:** Miasta mają wielką rolę do odegrania dla osiągnięcia celów Porozumienia Paryskiego, powstrzymania gwałtownych zmian klimatu i adaptacji do nich. Wspieramy przynależność miast do Globalnego Porozumienia Burmistrzów dla Klimatu i Energii oraz ambitne programy termomodernizacji, budownictwa niskoenergetycznego, rozwoju energii odnawialnych i walki ze smogiem.

➤ **Miasto tradycji historycznej:** Miasta powinny pielęgnować swoją tradycję historyczną. Powinny dbać o obiekty zabytkowe i w miarę możliwości rekonstruować obiekty zniszczone w czasie działań wojennych, kataklizmów itp. Miasta powinny wspierać muzea, wystawy i działania społeczne związane z tradycją historyczną. Władze miejskie powinny zintensyfikować działania na polu wzmacniania działalności turystycznej związanej z tradycją historyczną.

➤ **Miasto bez bezdomnych:** Władze miasta i samorząd muszą prowadzić aktywną politykę mieszkaniową mającą na celu zapewnienie prawa do mieszkania dla każdego gospodarstwa domowego: dostępności mieszkań lokatorskich o niskich czynszach, rewitalizacji społecznej kamienic i osiedli, zwalczania ubóstwa energetycznego, zapobiegania i zwalczania bezdomności. Polityka ta musi uwzględniać likwidację: pustostanów, budynków grożących zawaleniem, budynków nienadających się do użytku, nieukończonych budów. Do osób, które dotknęła bezdomność, miasto musi wyciągnąć pomocną rękę poprzez stworzenie sieci bezpłatnych łazni publicznych, poradni, domów tymczasowego pobytu oraz pomocy w znalezieniu pracy i zdobyciu nowych zawodowych umiejętności.

WIEŚ, ROLNICTWO I ŻYWNOSĆ

Partia Zieloni opowiada się za stworzeniem kompleksowego systemu wsparcia dla małych i średnich gospodarstw rolnych oraz certyfikowanych gospodarstw ekologicznych. Jest to niezbędne, ponieważ małe i średnie gospodarstwa coraz liczniej wypadają z rynku, w wyniku trudności ze sprzedażą swoich produktów. Podobnie, zaledwie 1% polskich gospodarstw stanowi certyfikowane gospodarstwa ekologiczne. Ich ilość stale maleje od 2014 roku, odwrotnie do trendu szybkiego rozwoju „bio” w Europie Zachodniej. Zamierzamy wprowadzić kompleksowe rozwiązania, które wspomogą rozwój takiego rolnictwa.

➤ Wprowadzimy znaczące modyfikacje do obecnego modelu rolnictwa, który wywiera coraz silniejszy negatywny wpływ

na środowisko: rolnictwo odpowiadało w 2017 roku za 10,35% emisji gazów cieplarnianych w krajach Unii Europejskiej i zużywało 44% poboru wody. Skażenie pestycydami i nawozami sztucznymi jest dziś podstawową przyczyną złej jakości wody i gleby oraz znacznego spadku liczebności owadów zapylających, w tym pszczoł. W ciągu ostatnich 100 lat utraciliśmy w Europie około 75% genetycznej różnorodności upraw, zaprzestając uprawy wielu lokalnych odmian roślin i hodowli lokalnych ras zwierząt. Likwidując naturalne siedliska na rzecz intensywnych monokultur, Europa traci co roku 970 milionów ton gleby, która ulega wyjąłowieniu.

➤ Ze względu na postępujące zmiany klimatu wiele obszarów rolniczych w Polsce dotyka coraz częściej problem suszy i te zjawiska będą się nasilać. Zła jakość gleby i wody albo jej brak, zanikanie owadów zapylających i jałowienie gleb stanowią zagrożenia dla rentowności gospodarstw. Chcemy rozwiązań, które będą odpowiedzią na najbardziej palące kwestie, zagwarantują rolnikom stabilność ekonomiczną i zapewnią suwerenność żywnościową kraju.

➤ Pod wpływem międzynarodowego agrobiznesu stosuje się dziś masowe opryski gleby i jadalnych roślin setkami toksycznych substancji zawartych w pestycydach, które przyczyniają się do rozwoju chorób cywilizacyjnych i zaburzeń rozrodczości, zarówno u rolników i ich rodzin, jak i u konsumentów. Zamierzamy ukrócić panoszenie się globalnych korporacji agrochemicznych wywierających negatywny wpływ na polskie rolnictwo i wprowadzić program popularyzacji alternatywnych, bardziej zrównoważonych i mniej inwazyjnych dla środowiska technik rolniczych, produkujących zdrowszą żywność.

➤ Negatywnym zjawiskiem jest także powstawanie coraz większych ferm hodowli drobiu, świń, krów, również zwierząt futerkowych, prawdziwych fabryk, w których żywe czujące stworzenia są traktowane jak dochodowy towar, a o dobrostanie zwierząt trudno jest mówić. Zwierzęta karmi się w nich przede wszystkim tanimi importowanymi paszami z soi genetycznie modyfikowanej, o czym konsument nie jest informowany. Będziemy stymulować produkcję pasz z polskich roślin wysokobiałkowych, tym bardziej, że konkurencyjne technolo-

gie istnieją, brak tylko woli politycznej, aby je upowszechniać i wspomagać ich wdrażanie, gdyż szkodzi to interesom światowych gigantów produkujących nasiona soi genetycznie modyfikowanej i powiązane z nimi herbicydy.

➤ Zamierzamy wprowadzić regulacje, które by ograniczyły ekspansję coraz większych i liczniejszych hodowli-fabryk, gdyż dokonuje się to kosztem małych i średnich gospodarstw rodzinnych, a eksport (np. drobiu) do krajów rozwijających się odbywa się kosztem tamtejszych tradycyjnych gospodarstw rolnych. Warto zauważyć, że produkcja roślinna jest bardziej przyjazna dla klimatu i nie wymaga tyle zasobów (np. wody), warto więc ją maksymalizować kosztem produkcji zwierzęcej. Dodatkowo, odchody zwierzęce w fermach-fabrykach są produkowane w tak ogromnych ilościach, że nie da się ich zutylizować lokalnie w zrównoważony sposób. Stąd liczne naruszenia przepisów i zanieczyszczenia gleb i wód podziemnych toksycznym amoniakiem. Zbyt intensywne nawożenie pól obornikiem, podobnie jak nawożenie nawozami sztucznymi, doprowadza do eutrofizacji czyli „przeżyźnienia” rzek, a także Morza Bałtyckiego, w którym

powstają strefy beztlenowe, rozwijają się sinitce i maleją populacje ryb. Będziemy popularyzować bardziej zrównoważone techniki upraw, aby zapobiegać tym zjawiskom.

➤ Rosnącym problemem jest też spekulacja ziemią i trudności w dostępie do ziemi rolnej za przystępną cenę dla mniejszych i początkujących rolników, dostrzegamy ten problem i będziemy go systemowo rozwiązywać.

Niezrównoważony rozwój obszarów wiejskich

Źródłem zanieczyszczeń środowiska na obszarach wiejskich jest również powszechne ogrzewanie (zazwyczaj źle ocieplonych budynków) mięsem węglowym, węglem i odpadami, co powoduje zanieczyszczenie powietrza, szkodliwe dla zdrowia mieszkańców i zwierząt.

Problemem obszarów wiejskich jest dostęp do usług publicznych. W wielu gminach transport publiczny jest ograniczony, dawne nieduże stacje i boczne trasy kolejowe zlikwidowano, a linie autobusowe sprywatyzowano, przez co są dostępne tylko na najbardziej rentownych trasach, zmuszając poszukujących pracy mieszkańców innych miejscowości do migracji do miast.

Dla rolników, konsumentów i przyszłych pokoleń, nadszedł czas na zmianę modelu rolnictwa i bardziej zrównoważony rozwój obszarów wiejskich.

ZIELONY PROGRAM DLA WSI:

Powstrzymamy dalszą koncentrację hodowli zwierzęcych. Wprowadzimy ograniczenia co do wielkości instalacji i koncentracji hodowli zwierząt na mięso i mlecznych - ze względu na dobrostan zwierząt, zanieczyszczenie środowiska i niedogodności dla lokalnej społeczności.

Wprowadzimy zakaz nowych instalacji i rozłożoną w czasie programową sukcesywną likwidację hodowli zwierząt na futra w ciągu 5 lat.

Dopiszemy konie do listy zwierząt przyjaciół człowieka i wyeliminujemy hodowlę koni na mięso.

Zreformujemy gospodarkę łowiecką: powstrzymamy nienaturalny rozrost populacji zwierząt wyrządzających szkody rolnicze zakazując dokarmiania zwierzyny z wyjątkiem sytuacji wyjątkowych, zapewnimy wycenę strat rolniczych przez niezależnych doradców oraz wypłaty odszkodowań z budżetu państwa, radykalnie ograniczymy polowania i przywileje myśliwych, m.in. wprowadzając odszkodowania za straty rolnicze wyrażane przez ptaki uważane dotychczas za łowne i zakazując polowania na ptaki.

Będziemy działać na rzecz Europy i Polski wolnej od GMO w rolnictwie i żywności: wprowadzenia na szczeblu unijnym zakazu upraw roślin genetycznie modyfikowanych i stosowania pasz z roślin genetycznie modyfikowanych, wprowadzenia tych samych procedur dopuszczenia na rynek UE co dla roślin GMO dla organizmów, które powstały w wyniku mutagenезy, określanej jako „nowa technika rozmnażania”. Będziemy działać na rzecz unijnego standardu oznakowania produktów „bez GMO”.

Będziemy wspierać inicjatywy promujące produkty lokalne i regionalne, dla zachowania żywnościowej samowystarczalności kraju.

Wprowadzimy obowiązkowe nauczanie w szkołach i na uczelniach rolniczych technik rolnictwa ekologicznego, wiedzy z zakresu nowoczesnej agroekologii oraz ogólnej wiedzy z zakresu zrównoważonego rozwoju, suwerenności żywnościowej, zmian klimatu, retencji wody i jej technik, ekologii, bioróżnorodności, praw zwierząt.

Zagwarantujemy rodzinnym gospodarstwom rolnym prawo do domowego przetwórstwa i sprzedaży bezpośredniej wyrobów z własnych produktów rolnych o wartości do 70 tysięcy rocznie. Wraz z prawem do przyjmowania w gospodarstwie turystów pozwoli to zapewnić drobnym rolnikom godne życie, wraz z możliwością urlopu, oraz pozwoli im

oprzeć się konkurencji wielkich gospodarstw przemysłowych.

Wprowadzimy programy popularyzacji i poszukiwania metod i technik alternatywnych dla herbicydów chemicznych oraz metod i technik chroniących glebę, stopniowy całkowity zakaz używania herbicydów na bazie glifosatu, w pierwszym rządzie do tzw. desykacji czyli oprysków dojrzałych roślin tuż przed zbiorem.

Będziemy systemowo wspierać rozwój rolnictwa ekologicznego, przetwórstwo z produktów ekologicznych, promocję żywności ekologicznej i gwarancję jej dostępności w sklepach i na targowiskach, oraz dostępności cenowej, w szczególności dla dzieci i w ośrodkach zdrowia. Dostęp do wartościowej żywności wolnej od pestycydów musi być docelowo prawem każdego mieszkańca naszego kraju, nie tylko zaможnych elit z wielkich miast.

Będziemy promować i wprowadzać zachęty dla stosowania technik rolniczych opartych na płodozmianie i naturalnym nawożeniu, oraz wdrażać zasadę „zanieczyszczający płaci” dla rolników nadużywających nawozów sztucznych, aby zapobiegać eutrofizacji czyli „przeżyźnianiu” roślinności rzek i powstawaniu stref beztlenowych i sinic w Morzu Bałtyckim.

Będziemy wspierać politykę krótkich łańcuchów dostaw produktów rolnych i żywnościowych, czyli jak najkrótszych ścieżek od producenta do ostatecznego konsumenta, pod względem ilości pośredników i odległości przewozu produktów.

Będziemy promować programy wsparcia dla wszelkich form opartych na współpracy i wspierających wspólnotę: grup producenckich, spółdzielni, form dystrybucji bezpośredniej (np. RWS czyli Rolnictwo Wspierane przez Społeczność).

Wprowadzimy programy edukacji dla klimatu dla rolników z wykorzystaniem ośrodków doradztwa rolniczego, uwzględniający przyjazne dla klimatu techniki upraw oraz wielorakie aspekty adaptacji do zmian klimatu.

Będziemy wspierać polityki nastawione na zapobieganie spekulacji ziemią rolną i zapewnienie dostępności ziemi dla rolników tworzących lub powiększających rodzinne gospodarstwa dla ekologicznej i zrównoważonej produkcji żywności, w szczególności w grupach producenckich i innych formach współpracy rolników i rolników z odbiorcami.

Stworzymy krajowy program rozwoju energetyki odnawialnej na obszarach wiejskich, oferujący pakiet informacji i zachęty finansowe do inwestowania w energetykę odnawialną, opartą na energii słonecznej i wiatrowej oraz produkcji biogazu z biomasy pochodzącej z produktów, odpadów i pozostałości z produkcji rolnej i leśnej oraz powiązanych gałęzi przemysłu. Pozwoli to obszarom wiejskim uzyskać niezależność energetyczną i zdolność do produkowania ciepła i energii na własne potrzeby oraz dostarczania ich odpłatnie do okolicznych miejscowości. Produkcja energii ze źródeł odnawialnych oraz ciepła z biogazu rolnego może być nową i dochodową dziedziną dla gospodarstw rolniczych oraz pozwoli wyeliminować zanieczyszczające powietrze i szkodliwe dla klimatu ogrzewanie węglem.

Wprowadzimy ambitny program termomodernizacji budynków na obszarach wiejskich, w pierwszym rządzie dla szkół, aby zmniejszyć stężenie dwutlenku węgla obniżającego koncentrację uczniów, następnie dla innych budynków publicznych, wreszcie dla budynków indywidualnych. Stworzymy zachęty dla inwestycji w efektywność energetyczną dla małych i średnich przedsiębiorstw.

Uznając kobiety za siłę napędową rozwoju działalności innowacyjnej i zacieśniania wspólnoty w regionach wiejskich, będziemy promować na obszarach wiejskich różnorodne działania i szersze programy wsparcia dla kobiet: promocji równości płci, zwalczania tolerancji dla przemocy wobec kobiet, stymulowania udziału kobiet w lokalnym życiu gospodarczym i politycznym, itp.

Będziemy stymulować, eksperymentować i rozwijać nowatorskie formy organizacji opieki dla osób niesamodzielnych (dzieci, osób niepełnosprawnych i chorych, osób starszych) dbając o wynagradzanie pracy opiekuńczej, promocję współdziałania i wymiany usług, partnerstwa samorządów z organizacjami społecznymi itp. Celem jest umożliwienie pracy zawodowej rodzicom, w szczególności kobietom, szybszy proces socjalizacji dzieci, kontakty międzypokoleniowe, socjalizacja i opieka dla osób niepełnosprawnych i niesamodzielnych.

Będziemy zwiększać ilość połączeń komunikacji publicznej, łączącej obszary wiejskie z sąsiadującymi wsiami, miejscowościami i miastami oraz wdrażać eksperymentalny rozwój transportu autobusowego „na życzenie” w gminach wiejskich.

Będziemy stymulować, eksperymentować i rozwijać nowatorskie formy zwiększania zakresu usług publicznych, dostępu do kultury i służby zdrowia na obszarach wiejskich, wykorzystując sieć niewykorzystanych budynków szkół i innych budyn-

ków publicznych, stymulując współpracę między sąsiadującymi gminami, decentralizując usługi na przestrzeni tygodnia, wspierając powstawanie organizacji społecznych i nieformalnych grup działania, ich współpracę i sieciowanie.

„ *W ciągu ostatnich 100 lat utraciliśmy w Europie około 75% genetycznej różnorodności upraw, zaprzestając uprawy wielu lokalnych odmian roślin i hodowli lokalnych ras zwierząt. Likwidując naturalne siedliska na rzecz intensywnych monokultur, Europa traci co roku 970 milionów ton gleby, która ulega wyjąłowieniu.*

PRAWA ZWIERZĄT

Zwierzę nie jest rzeczą – powtarzamy to od powstania naszej partii. Zwierzęta mają prawo do humanitarnego traktowania. Dla realizacji naszych potrzeb oddają nam one swoją uwagę, pracę, a czasem nawet życie. Utrzymanie bogatej różnorodności gatunkowej jest warunkiem przetrwania i dobrostanu ludzi, a dziś, z powodu ekspansji gospodarczej człowieka, gatunki wymierają w rekordowym w historii Ziemi tempie. Ucywilizowanie naszych stosunków ze światem zwierząt (wolnożyjących, hodowlanych i domowych) oraz troska o bioróżnorodność powinny stać się jednymi z najważniejszych priorytetów ludzkości w najbliższych dziesięcioleciach.

Dlatego:

➤ Będziemy dążyli do wyeliminowania cierpienia zwierząt w hodowli, ustawowo ograniczenia wielkości hodowli przemysłowych i eliminacji takich hodowli, gdzie zwierzęta są pozbawione możliwości ruchu, likwidacji transportu zwierząt na duże odległości oraz ograniczenia międzynarodowego handlu zwierzętami rzeźnymi, zakazu uboju zwierząt bez ogłuszenia, a także do radykalnego ograniczenia wykorzystywania zwierząt w celach doświadczalnych. Do monitorowania stanu przestrzegania praw zwierząt powołamy **Radę Ochrony Zwierząt**.

➤ Wprowadzimy zakaz hodowli zwierząt na futra oraz wykorzystywania zwierząt w cyrkach.

➤ Wprowadzimy spójny i obowiązkowy system certyfikowania produktów kosmetycznych i chemicznych nietestowanych na zwierzętach.

➤ Wprowadzimy spójny i obowiązkowy system certyfikowania produktów spożywczych wegańskich i wegetariańskich.

➤ Zakazemy trenowania psów myśliwskich na żywych zwierzętach, polowań z nagonką, udziału dzieci w polowaniach. Wprowadzimy zakaz strzelania do ptaków. Zwiększymy strefy bezwzględnego zakazu strzelania. Zreformujemy regulacje dotyczące myślistwa, wsłuchując się nie tylko w głos silnie reprezentowanego w Sejmie lobby myśliwych i leśników, ale przede wszystkim w głos naukowców przyrodników, niepolujących właścicieli gruntów i użytkowników lasów oraz organizacji ekologicznych od lat zajmujących się problemami zwierząt wolnożyjących.

➤ Dla ograniczenia bezdomności zwierząt domowych wprowadzimy obowiązek chipowania zwierząt (psów i kotów) z wprowadzeniem aktualnych danych opiekunów i opiekunek, będziemy promować znakowanie zewnętrzne zwierząt wychodzących (adresatka) oraz finansowane przez gminy kampanie bezpłat-

nej sterylizacji i kastracji zwierząt. Towarzyszyć temu będzie zaostrenie kar dla pseudohodowli psów i kotów, gdzie dobrostan zwierząt nie jest zapewniony.

➤ Doprowadzimy do przyjęcia zakazu trzymania psów na łańcuchach.

➤ Zapewnimy stałe środki na obowiązkową kastrację kotów wolno bytujących oraz na diagnostykę i leczenie kotów wolno bytujących i bezdomnych psów, wprowadzimy jednolite normy żywieniowe oraz podtrzymamy obowiązek zostawiania zimą uchylonych okienek piwnicznych.

➤ Ograniczymy i poddamy ściślejszym regulacjom i kontroli instytucję hycła – jego rolę powinna docelowo przejmować straż miejska i instytucje odpowiedzialne w gminach za opiekę nad bezdomnymi zwierzętami, np. schroniska i punkty adopcyjne.

➤ Przewidujemy likwidację jednorazowej opłaty od gminy za przyjęcie zwierzęcia do schroniska i zastąpienie jej miesięczną opłatą na utrzymanie zwierzęcia, uwarunkowanej sterylizacją lub kastracją zwierzęcia. Nałożenie na schroniska obowiązku prowadzenia jednolitej dokumentacji przebywających tam zwierząt, umożliwiającej śledzenie losów każdego zwierzęcia, a także obowiązku prowadzenia akcji adopcyjnych za pośrednictwem Internetu, mediów społecznościowych i portali ogłoszeniowych oraz obowiązku współpracy z wolontariuszami. Zamykanie schroniska dla organizacji prozwierzęcych będzie zakazane. Placówki niepełniające tych obowiązków powinny w trybie natychmiastowym tracić licencję. Wprowadzimy ustawowo ograniczenie wielkości schronisk. Towarzyszyć temu będzie zaostrenie kar dla wadliwie działających schronisk.

➤ Powołamy niezależny od gmin organ uprawniony do przeprowadzania kontroli w schroniskach, w którego skład weszłyby lekarze weterynarii i osoby z organizacji działających na rzecz zwierząt.

➤ Wprowadzimy obowiązkowe szkolenia dla urzędników i urzędniczek oraz pracowników i pracownic firm remontowo-budowlanych na temat miejsca i ochrony zwierząt wolno żyjących w mieście, w tym ptaków i nietoperzy. Będziemy wprowadzać wraz z organizacjami ekologicznymi partnerskie programy promocyjno-educacyjne w tym zakresie dla szkół oraz mieszkańców i mieszkańek.

➤ Wprowadzimy zakaz organizowania pokazów ogni sztucznych, które są torturą dla mieszkających w okolicy zwierząt, zwłaszcza psów.

➤ Powołamy rzecznika do spraw praw zwierząt

➤ Wykreślimy konie z listy zwierząt rzeźnych, nadając im statusu zwierząt towarzyszących człowiekowi i wprowadzimy program „Emerytura dla koni pracujących na rzecz człowieka”. Będziemy wspierać utworzenie certyfikowanej sieci stajni i szkółek jeździeckich z programem „Emerytura dla koni pracujących” oraz programami hipoterapeutycznymi dla dzieci i młodzieży z dysfunkcjami, osób niepełnosprawnych, wykluczonych ekonomicznie i społecznie.

„ **Ucywilizowanie naszych stosunków ze światem zwierząt (wolnożyjących, hodowlanych i domowych) oraz troska o bioróżnorodność powinny stać się jednymi z najważniejszych priorytetów ludzkości w najbliższych dziesięcioleciach.** ”

PRAWA CZŁOWIEKA

OCHRONA ZDROWIA

Stan systemu ochrony zdrowia uważany jest w badaniach opinii za polską piętę achillesową. Od lat jest też jednym z najważniejszych tematów politycznych dla wyborczyń i wyborców. To prawda, że do sprawnego funkcjonowania potrzebujemy dobrze wyposażonych szpitali, godnie wynagradzanych lekarzy i lekarek oraz pielęgniarzy i pielęgniarek czy wzrostu nakładów na opiekę zdrowotną co najmniej do poziomu średniej w krajach OECD.

Przed wszystkim musimy jednak zacząć myśleć o tym, by postawić system ochrony zdrowia na solidnych filarach – czystym środowisku, dobrych warunkach pracy, równowadze między życiem zawodowym a prywatnym oraz profilaktyce. Tylko holistyczne podejście do ochrony zdrowia, w którym bierzemy pod uwagę wpływ innych polityk publicznych na nasz dobro-

stan, może dać nam szansę zbudowania sprawnie działającego systemu.

Oznacza to:

➤ Powszechny dostęp do bezpłatnej opieki zdrowotnej dla wszystkich obywateli i obywateli niezależnie od formy prawnej ich zatrudnienia i odprowadzania składek.

➤ Stopniowe zwiększanie nakładów na ochronę zdrowia i zachowanie publicznej własności szpitali. Nie zgadzamy się na wymuszanie przez państwo zamieniania szpitali w spółki prawa handlowego.

➤ Wzrost wynagrodzeń personelu medycznego (w szczególności pielęgniarzy i pielęgniarek) i inwestycji w profilaktykę zdrowotną.

➤ Wprowadzenie do ustawy o NFZ zapisu, zobowiązującego Sejm do rozliczania NFZ nie tylko z wykonania budżetu, ale także z powszechnej dostępności usług medycznych. W wypadku likwidacji Narodowego Funduszu Zdrowia obowiązek ten przejdzie na Ministerstwo Zdrowia

Prawa
człowieka

OCHRO-
NA
ZDRO-
WIA

Prawa
człowieka

**OCHRO-
NA
ZDRO-
WIA**

oraz instytucję zastępującą NFZ.

➤ Zachowanie przez państwo kontroli nad standardami i obowiązującymi procedurami medycznymi, w tym standardem jakościowym świadczenia usług medycznych. NFZ powinien mieć obowiązek zakontraktowania na danym terenie takiej liczby usług danego rodzaju, aby zagwarantować ich dostępność w godziwym czasie.

➤ Publiczny nadzór nad badaniami leków, oparty na zasadach przejrzystości oraz prawa do informacji w przypadkach komercyjnego testowania leków na pacjentach i pacjentkach.

➤ Wprowadzenie zakazu przyjmowania przez lekarzy i lekarki świadczeń od instytucji związanych z branżą farmaceutyczną. Okresowe szkolenia dotyczące leków mogą być przeprowadzane – na podstawie informacji przekazywanych przez firmy farmaceutyczne – wyłącznie przez stosowne organy państwa.

➤ Zasiadanie we władzach placówek służby zdrowia pracowników i pracownic tych placówek, związków zawodowych oraz organizacji zajmujących się prawami pacjentek i pacjentów, dzięki czemu zwiększy się ich wpływ na podejmowane przez władze placówek decyzje i na kierunek ich rozwoju.

➤ Włączenie organizacji pozarządowych działających w interesie pacjentów i pacjentek

jako strony we wszelkich negocjacjach publicznych dotyczących reform służby zdrowia.

➤ Stworzenie w obrębie koszyka gwarantowanych świadczeń puli corocznych badań profilaktycznych, dostosowanych do płci, wieku, trybu i środowiska życia, a także potencjalnych chorób przekazywanych genetycznie. Szczególna uwaga powinna być poświęcona profilaktyce chorób cywilizacyjnych (nowotwory, choroby układu krążenia, zdrowia psychicznego).

➤ Dofinansowanie w ramach działań profilaktycznych Ministerstwa Zdrowia mobilnych stacji krwiodawstwa, mammograficznych, badań moczu itp., kursujących także do mniejszych ośrodków.

„ **Tylko holistyczne podejście do ochrony zdrowia, w którym bierzemy pod uwagę wpływ innych polityk publicznych na nasz dobrostan, może dać nam szansę zbudowania sprawnie działającego systemu.** ”

➤ Przeznaczenie części budżetu państwa dla wydawców prasowych, nadawców radiowych i telewizyjnych promujących zdrowy tryb życia poprzez kampanie reklamowe lub magazyny medyczne.

➤ Objęcie przez świadczenia związane z opieką okołoporodową bezpłatnego znieczulenia podczas porodu, jeśli pacjentka sobie tego będzie życzyła. Prawo do bezpłatnego znieczulenia powinno także obejmować wszelkie bolesne zabiegi.

➤ Zwiększenie dostępności bezpłatnych szkół rodzenia.

➤ Przywrócenie możliwości wyboru położnej oraz finansowanie usług położnej w trakcie porodów domowych.

➤ Częściową refundację usług asystentek kobiet rodzących jako ważnego elementu opieki okołoporodowej nad matką i dzieckiem.

➤ Pełną refundację leków antykoncepcyjnych, zabiegów in vitro oraz korekty płci.

➤ Prawo kobiety do wyboru do końca trzeciego miesiąca ciąży. Lekarka czy lekarz odmawiający wykonania zabiegu aborcyjnego miałby obowiązek niezwłocznego wskazania lekarza, który przeprowadzi zabieg w tym samym powiecie w ww. terminie.

➤ Zapewnienie opieki pielęgniarsko-socjalnej osobom starszym. Łączyłaby ona dbanie o ich dobry stan zdrowia fizycznego i umysłowego z podstawową pomocą życiową, co jest tańszą alternatywą dla hospitalizacji.

➤ Formalną rejestrację jako opiekuna/opiekunki i uznanie do emerytury lat poświęconych na opiekę nad osobą wymagającą stałej opieki (dziecko, rodzic, brat, siostra, partner/partnerka). Wynagradzanie przez państwo takiej opieki na poziomie min. socjalnego.

➤ Powszechną dostępność w placówkach służby zdrowia, tj. w szpitalach i sanatoriach dla hospitalizowanych pacjentek i pacjentów oraz kuracjuszek i kuracjuszy

i w innych zakładach zamkniętych, posiłków wegetariańskich i wegańskich.

➤ Prawną dopuszczalność eutanazji dla osób nieuleczalnie chorych, które, będąc w pełni władz umysłowych, wyraziły komisyjnie (członek/członkini rodziny, lekarz/lekarka, sędzia) zdecydowaną wolę zakończenia swojego życia.

➤ Inwestowanie w zdrowie umysłowe poprzez promocję wychodzenia ze schorzeń za pośrednictwem pracy, aktywności społecznej i artystycznej, darmowe porady psychologiczne i kampanie społeczne.

➤ Wysoką akcyzę na wyroby tytoniowe i ograniczenie możliwości palenia do wydzielonych obszarów. Sprzeciwiamy się liberalizacji przepisów dotyczących możliwości reklamowania wyrobów tytoniowych oraz sponsorowania przez nie wydarzeń sportowych. Promocja sportu i form aktywnego wypoczynku powinna pochodzić z akcyzy na wyroby tytoniowe i alkoholowe.

➤ Promowanie odpowiedzialnego spożycia alkoholu i umożliwianie powrotu do społeczności osobom dotychczas cierpiącym z powodu nadużywania alkoholu, z poszanowaniem dla ich kontekstu społecznego i ekonomicznego.

➤ Uproszczenie procesu uzgodnienia płci i umożliwienie jego refundacji. Wprowadzenie zakazu arbitralnej ingerencji chirurgicznej w stosunku do dzieci interplciowych.

➤ Wsparcie środkami publicznymi programów substytucyjnych (np. metadonowego) i innych alternatywnych metod leczenia narkomanów i narkomanek, w tym także umożliwienia prowadzenia własnych programów leczenia uzależnienia od narkotyków przez organizacje pozarządowe.

➤ Wprowadzenie zakazu kierowania do pacjenta reklam produktów leczniczych (tzw. leków bez recepty lub OTC), wyrobów medycznych oraz suplementów diety (paraleków). Uszczelnienie systemu dopuszczania ich na polski rynek i dodawania na listę refundacyjną.

Prawa
człowieka

**OCHRO-
NA
ZDRO-
WIA**

EDUKACJA

Rządy PO przez długie lata ociążały się ze sprawnym obniżeniem wieku obowiązku szkolnego do szóstego roku życia. Dały tym samym PiS-owi polityczne paliwo do cofnięcia polskiej szkoły w rozwoju o całe dziesięciolecie. Zmiana jej struktury oraz programów nauczania zwiastuje stresujący dla rodziców oraz uczennic i uczniów chaos. Grozi też pozostaniem szkoły w logice dziewiętnastowiecznej fabryki, tłumiącej kreatywność oraz uczącej konformizmu.

Polski na to nie stać! Stoimy w obliczu olbrzymich przemian cywilizacyjnych. Wiele rozpoczynających naukę uczennic i uczniów będzie w przyszłości pracować w zawodach, które jeszcze dziś nie istnieją. Każda i każdy z nich każdego dnia mierzyć się będzie z wieloma źródłami informacji i dezinformacji. Szkoła musi dawać młodym ludziom narzędzia do radzenia sobie w tej rzeczywistości.

Opowiadamy się za:

- Gwarancją – w obrębie dwóch kadencji parlamentarnych – opieki żłobkowej i przedszkolnej dla każdego dziecka, m.in. poprzez inwestycje na obszarach wiejskich oraz nowych osiedlach w dużych miastach.
- Wydłużeniem czasu darmowej opieki w przedszkolach publicznych z 26 do 40 godzin tygodniowo.
- Zwiększeniem dostępu do przedszkoli i tworzeniem placówek nastawionych na redukcję różnic społecznych.
- Zwiększeniem poziomu zatrudnienia w żłobkach i przedszkolach oraz zmniejszeniem liczebności dzieci w oddziałach niezależnie od szczebla nauczania.
- Finansowaniem w przedszkolach zajęć obowiązkowych (np. nauka języka angielskiego) i dodatkowych prowadzonych przez specjalistów.

- Upowszechnieniem opieki pielęgniarskiej, lekarskiej, stomatologicznej i psychologicznej w żłobkach, przedszkolach i szkołach.
- Powrotem do obowiązkowego wieku szkolnego na poziomie szóstego roku życia.
- Powszechną dostępnością żywności ekologicznej i wegetariańskiej w szkolnych stołówkach. Prawo do szkolnych posiłków musi przysługiwać wszystkim dzieciom.
- Przywróceniem na wszystkich etapach nauczania programu „Wyprawka szkolna”, wspierającego uczniów i uczennice z najuboższych rodzin.
- Zastąpieniem religii w szkołach publicznych etyką i religioznawstwem oraz zapewnieniem, by szkoły były wolne od symboliki religijnej.
- Wprowadzeniem do szkół rzetelnej edukacji seksualnej oraz prewencji przemocy.
- Wprowadzeniem od „zerówki” nowoczesnego wychowania obywatelskiego, dającego uczennicom i uczniom wiedzę na temat ich praw i obowiązków (w tym jako pracowników i pracownic oraz konsumentów i konsumentek), współczesnego świata oraz umożliwiających krytyczną analizę i weryfikację informacji.
- Zezwoleniem na oficjalne działanie w szkołach drugiego szczebla (np. liceach) młodzieżówek partyjnych i organizacji młodzieżowych oraz na ich udział w wyborach do samorządów uczniowskich i agitację wyborczą wśród uprawnionych do głosowania w wyborach powszechnych uczennic i uczniów.
- Przywróceniem do szkół edukacji artystycznej oraz wiedzy o kulturze.
- Podręcznikami wolnymi od uprzedzeń płciowych, rasowych, wyznaniowych czy dotyczących wieku lub orientacji psychoseksualnej.
- Zwiększeniem w programie nauczania udziału historii powszechnej i litera-

tury powszechnej, przyzwyczajających do różnorodności postaw i przekonań.

- Zwiększeniem zakresu edukacji ekologicznej oraz konsumenckiej na wszystkich szczeblach nauczania.
- Położeniem w nauczaniu większego nacisku na kompetencje takie jak umiejętność uczenia się oraz pracy zespołowej, odpowiedzialność społeczna i obywatelska, podejmowanie inicjatywy, świadomość kulturalna oraz kreatywność.
- Umiejętnym i przemyślanym wykorzystywaniem w nauczaniu nowych technologii – odejściem od przeświadczenia, że nowoczesna edukacja sprowadza się do cyfryzacji.
- Umieszczeniem w centrum uwagi dziecka i kwestii wspierania jego talentów, upowszechnieniem szkół demokratycznych.
- Zwiększeniem poziomu finansowania bibliotek szkolnych.
- Zatrzymaniem u rynkowania i komercjalizacji szkół publicznych oraz przekazywania ich prowadzenia fundacjom i innym podmiotom zewnętrznym.
- Zwiększaniem wsparcia dla nauczycieli i nauczycielek, kierownictwa szkół oraz osób odpowiedzialnych za ich kształcenie.
- Wzrostem wynagrodzeń nauczycielek i nauczycieli, opiekunek i opiekunów

„ **Grozi nam pozostanie szkoły w logice dziewiętnastowiecznej fabryki, tłumiącej kreatywność oraz uczącej konformizmu.** ”

dziennych oraz innych osób świadczących usługi opieki nad dziećmi.

- Uczynieniem ze szkół na obszarach wiejskich centrów lokalnej społeczności, udostępniających przestrzeń inicjatywom obywatelskim oraz kulturalnym.
- Zwiększeniem wsparcia finansowego dla programów rozwoju sieci opiekunek i opiekunów dziennych i ich i popularyzacji, zwłaszcza na terenach wiejskich oraz podmiejskich.
- Wzmocnieniem współpracy między uczelniami a szkołami średnimi, np. poprzez dofinansowywanie realizowanych przez pracownice i pracowników uczelni programów wyrównawczych w szkołach lub, w razie nadmiernego obciążenia zatrudnionych na uczelni, przygotowania odpowiedniej kadry, która upowszechniałaby w szkołach najnowsze osiągnięcia nauki.
- W systemie szkolnictwa zawodowego dla rolniczek i rolników, na wszystkich poziomach – wprowadzeniem obowiązkowego nauczania metod i technik upraw ekologicznych, a także ogólnej wiedzy z zakresu zrównoważonego rozwoju, agroekologii, suwerenności żywnościowej, zmian klimatu, ekologii i praw zwierząt.
- W systemie średniego szkolnictwa technicznego – upowszechnieniem możliwości nauczania w systemie alteracji nauka-praca.

DEMOKRA- CJA

Zamach Prawa i Sprawiedliwości na Trybunał Konstytucyjny, koncentracja władzy w rękach ministra sprawiedliwości, odłożenie planów wprowadzenia „pakietu demokratycznego” w Sejmie – to tylko niektóre z długiej listy przewinień obecnego rządu względem instytucji państwa prawa.

Nie oznacza to jednak, że prosty powrót do czasów sprzed roku 2015 przywróci solidne fundamenty polskiej demokracji. Od dawna niszczała ona z powodu słabości jej instytucji oraz lekceważenia zapisanych w konstytucji praw społecznych i ekologicznych. Potrzebujemy innej Rzeczypospolitej – państwa jako dobra wspólnego, wpuszczenia w obieg świeżych idei oraz stworzenia nowych instytucji, dzięki którym obywatelskie głosy znów będą słyszane. A więc:

- Obniżenia czynnego prawa wyborczego w wyborach samorządowych na poziomie gmin i powiatów do 16. roku życia.
- Zmniejszenia ilości podpisów wymaganych do rejestracji listy okręgowej do Sejmu z 5 do 1 tysiąca i przyjęcia podobnego progu w wyborach do Parlamentu Europejskiego.
- Przywrócenia w wyborach do Sejmu listy krajowej jako listy z mandatami wyrównawczymi, korygującymi liczbę mandatów zdobytych przez poszczególne listy do ich proporcjonalnego udziału w ogólnej liczbie oddanych głosów. Chcemy wydzielić z obecnej liczby miejsc w sejmie pulę mandatów, które nie będą dzielone pomiędzy listy wyborcze w okręgach wyborczych, lecz w skali całego kraju. Mandaty z listy krajowej byłyby dzielone w taki sposób, aby podział miejsc w sejmie oddawał w bardziej rzeczywisty sposób poparcie dla danej listy w wyborach. Obecna ordynacja

oparta tylko na okręgach wyborczych prowadzi do dużych dysproporcji pomiędzy realnym poparciem społecznym dla danej listy a zdobytą przez nią stosunkowo liczbą mandatów. Lista krajowa służyłaby jako narzędzie ograniczające tę dysproporcję.

- Zniesienia w wyborach do Sejmu ogólnopolskich progów wyborczych, uprawniających do udziału w podziale mandatów na poziomie okręgów wyborczych. Ustanowienia 3% progu wyborczego na poziomie kraju dla pojedynczych partii i koalicji wyborczych, uprawniających do udziału w podziale mandatów wyrównawczych z listy krajowej.
- Zmiany mechanizmu przeliczania głosów na mandaty ze sprzyjającej dużym partiom metody d'Hondta na bardziej wyrównaną Saint-Lague.
- Zmiany formy głosowania w wyborach do Senatu na wybory proporcjonalne w 16 wojewódzkich okręgach wyborczych

w systemie Panachage, w którym każdy wyborca czy wyborczyni może oddać głos na maksymalnie tylu kandydatów i kandydatek, ile jest mandatów do obsadzenia w danym województwie.

- Zniesienia progów wyborczych w wyborach samorządowych oraz wprowadzenia systemu proporcjonalnego w okręgach at-large, gdzie każda gmina, powiat lub województwo stanowią całym swoim terytorium jeden okręg wyborczy.
- Przyznania w wyborach lokalnych prawa głosu wszystkim osobom faktycznie zamieszkującym dany teren, w tym spoza Unii Europejskiej.
- Wprowadzenia pilotażowego programu głosowania w wyborach powszechnych przez Internet.
- Limitu 3 kadencji (maksymalnie 12 lat) w przypadku urzędu wójta, burmistrza lub prezydenta miasta z możliwością ponownego startu po 3 kadencjach przerwy.

➤ Obowiązku publikowania przez Państwową Komisję Wyborczą broszury z programami wyborczymi wszystkich komitetów ogólnopolskich, która trafiłaby do każdego domu.

➤ Dopuszczenia do udziału w wyborach, zgodnie z zaleceniami OBWE i zapisami ust. 7.5 Dokumentu Kopenhaskiego z 1990 roku, nowego typu komitetu wyborczego, jakim byłby Komitet Wyborczy Kandydata (KWK), umożliwiający samodzielny start niezależnym i indywidualnym kandydatom i kandydatkom poprzez tworzenie przez KWK jednoosobowych list wyborczych.

➤ Wprowadzenia parytetu 50% kobiet na listach wyborczych do Sejmu, Parlamentu Europejskiego i samorządów oraz mechanizmu suwakowego – naprzemiennego umieszczania kobiet i mężczyzn na liście.

➤ Obniżenia progów uprawniających do otrzymywania subwencji budżetowych do 1% oraz wprowadzenia subwencji od mandatów w sejmikach wojewódzkich

Prawa
człowieka

DEMO-
KRACJA

Prawa
człowieka

DEMO-
KRACJA

kich, również dla stowarzyszeń do nich startujących.

➤ Spłaszczenia przelicznika decydującego o wysokości subwencji w celu ograniczenia dysproporcji w przyznawaniu środków partiom. Maksymalna subwencja dla pojedynczej partii lub koalicji wyborczej powinna wynosić 10 milionów złotych rocznie.

➤ Wprowadzenia – w formie zgodnej z konstytucją – zakazu płatnych materiałów reklamowych partii politycznych w środkach masowego przekazu. Opowiadamy się za przyjęciem jednolitego standardu dopuszczalnej płatnej przestrzeni reklamy.

➤ Obowiązkowego referendum nad obywatelską inicjatywą ustawodawczą po zebraniu 300.000 podpisów pod projektem ustawy.

➤ Stworzenia instytucji Panelu Obywatelskiego – ciała konsultacyjnego, składającego się z reprezentantek i reprezentantów rządu, parlamentu, związków zawodowych i przedsiębiorców, środowisk naukowych, organizacji pozarządowych oraz – w minimum 2/3 – losowo wybranych obywateli i obywateli. Panel byłby powoływany przez rząd lub na wniosek co najmniej 92 posłów (1/5 Sejmu) albo Senatu w celu zaproponowania zmian prawnych.

➤ Stworzenia ogólnopolskiego programu dialogu społecznego, wprowadzającego instytucję szerokich konsultacji społecznych dotyczących propozycji reform w kluczowych politykach państwa (edukacja, zdrowie, itp.) – od poziomu otwar-

tych spotkań w każdej gminie, powiecie i województwie po centralną konferencję redagującą ostateczne propozycje i uwagi zebrane w całym procesie. Konsultacje byłyby organizowane obligatoryjnie w konkretnych przypadkach określonych w ustawie lub z inicjatywy rządu albo na wniosek co najmniej 115 posłów (1/4 Sejmu) bądź Senatu.

➤ Stworzenia oficjalnej strony internetowej z petycjami, na której – po zdobyciu pod daną petycją 10 tysięcy podpisów – rząd będzie musiał odpowiedzieć na zawarte w niej kwestie, a po przekroczeniu 100 tysięcy podpisów sprawa będzie musiała być poddana dyskusji w Sejmie.

➤ Standaryzacji i integracji – na wzór Niemiec oraz Wielkiej Brytanii – obecności urzędów państwowych w cyberprzestrzeni poprzez likwidację zbędnych serwisów oraz uspołnienie nawigacji i identyfikacji graficznej, co pozwoli obniżyć koszty i poprawić doświadczenia użytkowników i użytkowniczek.

➤ Jawności dokumentów urzędowych, szczególnie tych pociągających za sobą skutki finansowe, i ich dostępności w Internecie.

➤ Zapewnienia obywatelkom i obywatelom dostępu do bezpłatnej pomocy prawnej w sprawach administracyjnych.

➤ Wsparcia dekoncentracji centralnych urzędów publicznych poprzez stopniowe przenoszenie ich części poza Warszawę. Analogiczny proces powinien odbywać się również na szczeblu wojewódzkim. Przyczyni się on do wzrostu znaczenia innych ośrodków oraz ożywienia lokalnych rynków pracy.

➤ Wprowadzenie zasady, że w przypadku powołania nowego urzędu centralnego jego siedziba musi mieścić się poza stolicą, a w przypadku urzędu wojewódzkiego – poza miastem wojewódzkim.

MEDIA PUBLICZNE

Po transformacji ustrojowej Polska nie miała szczęścia do mediów publicznych. Regularnie padały one łupem kolejnych ekip politycznych i tworzonych przez nie egzotycznych koalicji. Odbywało się to ze szkodą dla naszego prawa do informacji. Jednocześnie – w obliczu konkurencji ze strony mediów komercyjnych – media publiczne zbyt często równały w dół, jeśli chodzi o jakość oferty, a nawet panujące w nich warunki pracy.

W czasach szalejącej dezinformacji musimy zdobyć się na radykalne postawienie sprawy. Tylko sprawnie działające media publiczne mogą stworzyć przestrzeń do rzetelnej dyskusji o wyzwaniach cywilizacyjnych oraz powszechnego doświadczania kultury. By mogły pełnić taką rolę, potrzebują jednak solidnego finansowania publicznego oraz zakończenia pogoni za reklamodawcami, psującej zarówno media publiczne, jak i rynek reklamowy.

Chcemy:

➤ Gruntownej reformy mediów publicznych, zwiększającej ich niezależność od ośrodków władzy oraz pogoni za oglądalnością. Jesteśmy za publicznymi mediami bez reklam innych niż społeczne, finansowanymi z powszechnej (ok. 10 zł miesięcznie, pobieranej np. w ramach rozliczenia podatkowego) opłaty audio-wizualnej zastępującej abonament, nieodpłatnie udostępniającymi wszystkie wyprodukowane ze środków publicznych materiały w Internecie.

➤ Powstania Funduszu Misji Publicznej, finansującego tworzenie ambitnych audycji edukacyjnych i kulturalnych w ogólnopolskich i lokalnych mediach publicznych i prywatnych pod warunkiem ich późniejszej nieodpłatnej publikacji w sieci. Szczególną uwagę poświęci on wsparciu

dla mediów lokalnych, umożliwiając im bronienie się przed przejęciem np. przez sformatowane sieci radiowe.

➤ Większej kontroli ze strony Krajowej Rady Radiofonii i Telewizji nad kształtem rynku radiowego i telewizyjnego w Polsce, mającej na celu m.in. zapewnienie różnorodności własnościowej oraz zróżnicowanej oferty programowej w naziemnej radiofonii oraz telewizji cyfrowej.

➤ Wspierania przez polskie media publiczne rozwoju demokracji poza granicami naszego kraju.

➤ Likwidacji Rady Mediów Narodowych i przekazania na powrót jej obowiązków w ręce KRRiT.

➤ Wsparcia dla pomysłów dotyczących cyfryzacji dziedzictwa kultury polskiej i jego umieszczenia w domenie publicznej. Przyjęcia zasady, że zasoby i archiwa instytucji kultury powstałe dzięki publicznym pieniądząom muszą być dostępne w domenie publicznej.

➤ Zapewnienia solidnych podstaw finansowania instytucji kulturalnych. Biblioteki, wideoteki, muzea, dotacje dla twórczości dokumentalnej, teatrów objazdowych czy też mediów kulturalnych, takich jak radiowa „Dwójka” i TVP Kultura, powinny mieć gwarancje finansowe, umożliwiające ich funkcjonowanie i zapewniające szeroki dostęp do zróżnicowanych form kultury.

➤ Równego dostępu różnych ugrupowań politycznych – parlamentarnych, pozaparlamentarnych i lokalnych – do programów informacyjnych i publicystycznych w mediach publicznych.

➤ Wprowadzenie ogólnodostępnej publicznej telewizji i stacji radiowej, transmitującej na żywo obrady Sejmu, Senatu, komisji sejmowych i senackich. Telewizja ta prowadziłaby wyłącznie transmisje bez udziału komentatorów, dziennikarzy, wywiadów.

➤ Zakazu we wszystkich mediach, również tych prywatnych, reklam trafiających do dzieci oraz reklam używek.

„ **Potrzebujemy innej Rzeczpospolitej – państwa jako dobra wspólnego, wpuszczenia w obieg świeżych idei oraz stworzenia nowych instytucji, dzięki którym obywatelskie głosy znów będą słyszane.** ”

KULTURA

Działania z zakresu kultury są jednym ze sposobów dyskusowania o problemach społecznych. Kultura może być twórczym fermentem oddziałującym na wspólnoty – lokalne, państwowe, globalne. Kultura i szeroko pojęta humanistyka są kluczem do rozumienia rzeczywistości społecznej.

Kultura wpływa na jakość życia obywateli i obywaterek w wymiarze intelektualnym, materialnym, społecznym i ekonomicznym. Jest także narzędziem tworzenia więzi społecznych. Dostęp do niej nie może mieć charakteru elitarnego – w przeciwnym razie nikt, poza elitami, nie będzie bronić jej przed zakusami cenzorów i ideologów.

Potrzebujemy nowej, spójnej polityki kulturalnej, wprowadzenia trwałych zmian systemowych (na szczeblu rządowym i samorządowym), co doprowadzi do bardziej efektywnego funkcjonowania podmiotów kultury, lepszej ich współpracy i zwiększania przejrzystości.

Nowocześnie rozumiana kultura musi być:

- różnorodna (obejmująca wiele gatunków i stylów, w tym formy nowe i niszowe); nowoczesna i kreatywna (wykorzystująca nowe technologie, innowacyjna, rozwijająca i wyznaczająca nowe trendy); zapewniająca rozwój nieskrępowanej twórczości;

- otwarta i dostępna dla wszystkich grup społecznych, uwzględniająca różne potrzeby osób niepełnosprawnych, osób o niskich dochodach i innych zagrożonych wykluczeniem z różnych powodów;

„ **Kultura i szeroko pojęta humanistyka są kluczem do rozumienia rzeczywistości społecznej.** ”

- aktywizująca ludzi, stymulująca indywidualny rozwój, budująca tożsamość w szacunku dla dziedzictwa kulturowego;

- efektywnie zarządzana i oparta na przejrzystych procedurach.

Sposób rozdziału środków publicznych musi być transparentny, tzn. poddany rzeczywistej konsultacji społecznej, z włączaniem mechanizmów partycypacji organizacji pozarządowych oraz samych mieszkanek i mieszkańców. Zarządzanie musi zaczynać się od obowiązkowych konkursów na stanowiska kierownicze w instytucjach kultury, przy czym przedstawiciele stowarzyszeń zawodowych lub twórczych właściwych ze względu na zakres działania danej instytucji kultury muszą stanowić co najmniej 1/3 składu komisji konkursowych powoływanych przez organizatora.

Rząd oraz samorządy, kreując politykę kulturalną, powinny mieć na celu rozszerzenie oferty kulturalnej, która będzie uwzględniać wszystkie aspekty złożoności społecznej kraju. Celem organów władzy musi być dążenie do bardziej efektywnego funkcjonowania podmiotów kultury, racjonalizacji wydatków, uelastyczniania istniejących procedur i wypracowywania nowych, wieloletniego planowania, lepszej współpracy między sektorem publicznym, prywatnym i społecznym. Na wsiach i w małych miastach, gdzie jedynymi placówkami kultury są domy kultury i biblioteki publiczne, należy szczególnie dbać o poziom i atrakcyjność oferty kulturalnej, która powinna zaspokajać rosnące aspiracje mieszkanek i mieszkańców.

Polityka kulturalna musi uwzględniać następujące priorytety:

- zwiększanie i pogłębianie uczestnictwa w kulturze wszystkich mieszkańców kraju, rozwijanie edukacji kulturalnej oraz wspieranie aktywności społecznej, w tym organizacji pozarządowych zgłaszających liczne inicjatywy;

- równe traktowanie twórców i organizatorów kultury, bez względu na ich formę prawną (instytucje kultury, organizacje pozarządowe, sektor prywatny, grupy nieformalne, indywidualni artyści), jednakże z uwzględnieniem ich zróżnicowanych możliwości;

- wspieranie twórców i artystów w formie grantów, stypendiów, funduszy na konkursy itp.; obejmowanie mecenasem państwowym – podobnie jak kinematografii – różnych rodzajów twórczości;

- rozwój infrastruktury służącej kulturze oraz udostępnianie jej niezależnym inicjatywom twórczym, oddolnym inicjatywom społecznym i różnym podmiotom, realizującym projekty artystyczne i upowszechniającym kulturę;

- dbanie, aby wydarzenia kulturalne finansowane ze środków publicznych odznaczały się wysoką jakością, bez względu na ich charakter – artystyczny (zaliczany do tzw. kultury wysokiej) czy popularny;

- budowanie wizerunku Polski opierającej swoją nowoczesną tożsamość o histo-

ryczne korzenie i tradycje, uwzględniające różnorodność i złożoność naszych dziejów.

Będziemy postulować skrócenie okresów ochrony praw własności intelektualnej, bronić szerokiej interpretacji pojęcia „dowolonego użytku prywatnego”, prawa cytowania czy ponownego użycia – szczególne rozwiązania powinny być wypracowane przez środowiska twórców i reprezentacje odbiorców, by zapewnić artystom godziwe wynagrodzenie i jednocześnie jak najszerszej otwierać dostęp do ich dzieł.

Będziemy dążyć do wprowadzenia możliwości odpisania przez firmy promujące kulturę lub naukę – do wysokości 1% CIT – dotacji przeznaczonych na wspieranie działalności kulturalnej i społecznej ukierunkowanej na wyrównywanie szans, wspieranie postaw ekologicznych oraz działania antydyskryminacyjne.

Jesteśmy za zwiększeniem finansowania kultury do poziomu 1% PKB – w celu podnoszenia nakładów na edukację obywatelską, medialną i kulturalną, z wyodrębnionymi środkami na inicjatywy obywatelskie.

ŚWIECKIE PAŃSTWO, WOLNE SPOŁE- CZEŃSTWO

Prawa
człowieka

ŚWIECKIE
PAŃSTWO,
WOLNE
SPOŁE-
CZEŃSTWO

Przez 8 lat rządów Platformy Obywatelskiej nie udało się jej przyjąć nawet najbardziej skromnej wersji ustawy o związkach partnerskich. Dyskusje o prawie kobiet do podejmowania swobodnych decyzji w zakresie zdrowia reprodukcyjnego zamiatane były pod dywan. Długie lata zajęło uregulowanie kwestii in vitro. Nic dziwnego, że po objęciu władzy przez Prawo i Sprawiedliwość wahało wychyliło się ostro na prawo.

Demokratyczne społeczeństwo nie jest możliwe przy dominacji światopoglądu jednej grupy wyznaniowej nad innymi. Potrzebujemy realnego dialogu na temat wartości i państwa, które taki dialog wspiera. Potrzebujemy prawa, które szanuje różne postawy życiowe i daje żyć ludziom, którzy je reprezentują. Prawa, które nie karze kobiet za decyzje reprodukcyjne i osób nieheteronormatywnych za to, że kochają bliskie im osoby.

Dlatego:

- Zniesiemy uprzywilejowany wpływ Kościoła katolickiego na proces legislacyjny na wszystkich szczeblach władz publicznych.
- Podejmiemy działania umożliwiające odzyskanie przez samorzady majątku przekazanego w wyniku działalności Komisji Majątkowej lub uzyskanie słusznego odszkodowania.
- Rozpoczniemy rewizję dotychczasowych przywilejów finansowych Kościoła katolickiego w Polsce.

- Lekcje religii w szkołach zastąpimy religioznawstwem i etyką. Póki lekcje religii będą obecne w szkołach, ocena z niej powinna znaleźć się poza świadectwem szkolnym.

- Uczynimy instytucje państwowe wszystkich szczebli wolnymi od symboliki religijnej.

- Zrewidujemy zasady zatrudniania osób duchownych w instytucjach publicznych.

- Wzmocnimy kontrolę publiczną nad zjawiskiem nadreprezentacji organizacji związanych z Kościołem katolickim w procesie aplikowania o środki publiczne.

- Zwiększymy prawo kontroli wiernych nad danymi osobowymi, znajdującymi się w aktach kościelnych, ułatwiając proces wstępowania i występowania z kościołów i związków wyznaniowych.

- Usuniemy z polskiej legislacji (m.in. z ustawy o radiofonii i telewizji) zapisy o ochronie wartości chrześcijańskich oraz doprowadzimy do uchylenia z kodeksu karnego przepisów o obrazie uczuć religijnych.

- Doprowadzimy do pełnej równości małżeńskiej dla osób homo- i heteroseksualnych. Możliwe będzie również zawarcie – niezależnie od orientacji seksualnej – związków partnerskich, dających dostęp do wspólnych praw i obowiązków cywilnych, podatkowych i majątkowych.

WSPÓLNA PLANETA

UNIA EUROPEJSKA

UE znajduje się w kryzysie. Haniebne naciskanie na politykę cięć i zaciskania pasa – głównie, choć nie tylko, na południu kontynentu – pogrzyżyło w recesji lokalne gospodarki, a życie wielu ludzi sprowadziło do poziomu nędzy. Niezdolność do odważnego, solidarnego stawienia czoła wyzwaniu uchodźczemu okazało się wodą na młyn prawicowych populistów.

Nie możemy jednak oddawać Europy nacjonalistom i neoliberalom! Wierzmy w europejski sen – o kontynencie pokoju oraz wysokich standardów społecznych i ekologicznych. Ten sen nie spełni się jednak bez fundamentalnej demokratyzacji instytucji europejskich oraz zbudowania fundamentów realnej, ponadnarodowej sfery debaty politycznej.

Dlatego:

- Chcemy przyjęcia przez polski rząd Karty Praw Podstawowych oraz Zrewidowanej Europejskiej Karty Socjalnej.
- Wszystkie akty ustawodawcze UE powinny być, zgodnie z pierwotną propozycją Konwentu w sprawie Przyszłości Europy, uchwalane przez Parlament Europejski i Radę Europejską.
- Potrzebne jest zwiększenie kompetencji Parlamentu Europejskiego poprzez przyznanie mu inicjatywy ustawodawczej.
- Należy oficjalnie usankcjonować praktykę z roku 2014, dzięki której (tak jak w wypadku wyłaniania rządu na szczeblu krajowym) szefem Komisji Europejskiej został polityk, który uzyskał większość w Parlamencie Europejskim. Stanowisko szefa Komisji Europejskiej powinno być połączone z funkcją przewodniczącego Rady Europejskiej.

➤ Skład i liczba członków Komisji Europejskiej powinny być ustalane przez szefa Komisji. W Komisji nie powinno być więcej niż 2 komisarzy z jednego kraju. Komisarze powinni móc być odwołani przez Parlament Europejski.

➤ 10% Parlamentu Europejskiego powinno być wybieranych w ramach „listy europejskiej”. Każdej obywatelce i obywatelowi Unii przysługiwałyby 2 głosy – na reprezentantkę/reprezentanta kraju oraz polityczkę/polityka z europejskiej partii politycznej. W podziale mandatów powinny wziąć udział wszystkie formacje, które zdobyły co najmniej 3% głosów. W roku 2019 do tego procesu powinny zostać wykorzystane miejsca w PE opuszczone przez Zjednoczone Królestwo.

➤ Rada Europejska powinna we wszystkich sprawach dotyczących wspólnego ustawodawstwa podejmować decyzje kwalifikowaną większością 2/3 głosów.

➤ Postulujemy, by Europejski Trybunał Sprawiedliwości pełnił również funkcję trybunału konstytucyjnego Unii. Jego jurysdykcji powinno być poddane całościowe stosowanie prawa unijnego, także więc w zakresie ochrony praw człowieka.

➤ Rada Europejska powinna zostać przekształcona w drugą izbę Parlamentu Europejskiego o porównywalnych kompetencjach.

➤ Należy zwiększyć budżet UE. Środki te powinny być wydawane przede wszystkim na:

- a. zapewnienie wszystkim europejskiego minimum praw socjalnych,
- b. badania naukowe, zwłaszcza poszukiwanie nowych leków i rozwijanie technologii proekologicznych, m.in. uzyskiwania energii ze źródeł odnawialnych i magazynowania energii,
- c. sprawiedliwą transformację w stronę

gospodarki niskowęglowej i gospodarki obiegu zamkniętego,

- d. rozwój społeczeństwa obywatelskiego i demokracji uczestniczącej, w tym autonomicznych i dynamicznych wspólnot lokalnych.

Budżet UE powinien być finansowany z podatków oraz ceł uchwalanych przez Parlament Europejski.

- Opowiadamy się za wprowadzeniem na szczeblu europejskim tzw. podatku Tobina (np. w wysokości 0,05%) na wszelkie transakcje finansowe.
- Będziemy dążyć do większej koordynacji unijnych polityk: gospodarczej, finansowej, zatrudnienia, ochrony środowiska oraz ustanowienia wspólnej europejskiej polityki podatkowej (np. minimalnych stawek podatku CIT, obowiązku raportowania przychodów, zysków oraz płaconych przez wielkie firmy podatków w rozbiciu na poszczególne państwa członkowskie), żeby ukrócić fatalną w skutkach konkurencję podatkową między państwami członkowskimi.
- Jesteśmy za wprowadzeniem regulacji zwiększających kontrolę nad transferowaniem pieniędzy do tzw. rajów podatkowych, za zamknięciem rajów podatkowych

w krajach Unii Europejskich (Cypr, Luksemburg) i Rady Europy (Lichtenstein, San Marino, Szwajcaria), za zwiększeniem kompetencji krajowego nadzoru finansowego i wywiadu skarbowego, a także za stworzeniem skutecznej, ale poddanej mocnym regulacjom i kontroli, unii bankowej, obejmującej jak największą ilość działających na kontynencie instytucji tego sektora.

➤ Unia Europejska powinna również ustalić socjalne i finansowe kryteria konwergencji dotyczącej poziomu ubóstwa dzieci i długofalowego bezrobocia, a także zachęcać państwa członkowskie do ustalenia minimum egzystencji lub „podstawowego wynagrodzenia”, biorąc pod uwagę różnice krajowe, dzięki czemu zapewni się dolny limit skutków konkurencji. Unijna polityka nie powinna stać w sprzeczności z tworzeniem ambitnej polityki społecznej przez państwa członkowskie.

➤ Należy zdefiniować obywatelstwo socjalne na poziomie europejskim – zestaw praw socjalnych przysługujących każdemu mieszkańcowi i każdej mieszkanke kontynentu.

➤ Konieczne jest wyzerowanie lub przeprowadzony z udziałem obywateli i obywateli publiczny audyt zadłużenia w krajach dotkniętych kryzysem zadłużenia.

➤ Europejski Bank Centralny należy zreformować: w radzie decydującej o polityce pieniężnej obok finansistów powinni zasiadać przedstawiciele i przedstawicielki związków zawodowych i organizacji pozarządowych zajmujących się tą tematyką, a także eksperci i ekspertki od ekologii.

➤ Utrzymywanie za wszelką cenę niskiej inflacji nie może być jedynym celem EBC. Czynniki społeczne oraz ekologiczne muszą zostać mocniej wpisane w architekturę wspólnej waluty. Polska powinna brać aktywny udział w jej opracowywaniu i wstąpić do strefy euro po – a nie przed – jej reformie.

Wspólna planeta

UNIA EUROPEJSKA

Wspólna planeta

UNIA EUROPEJSKA

➤ Należy prowadzić politykę sprzyjającą oddolnemu tworzeniu walut przez społeczności lokalne. Państwa członkowskie powinny same wybierać, czy chcą zachować własną walutę (bądź wrócić do niej), czy wolą używać euro jako swej waluty podstawowej. Nie wolno tworzyć odrębnych instytucji dla krajów strefy euro poza tymi, które są technicznie niezbędne.

➤ Postulujemy w UE mocniejszą kontrolę oraz zapobieganie koncentracji siły ekonomicznej i czerpaniu niezgodnych z prawem korzyści monopolistycznych na zliberalizowanych rynkach. Władza publiczna może stosować tzw. konkurencję kontrolowaną, tj. wybór konkurencyjnych ofert, która jest efektywnym sposobem wydawania pieniędzy podatników i podatniczek, a zarazem gwarancją wysokiej jakości usług.

➤ Usługi publiczne, takie jak edukacja, służba zdrowia, woda, przesył energii nie powinny podlegać mechanizmom rynkowym. Decyzję w sprawie liberalizowania lub nieliberalizowania usług należy podejmować na właściwym szczeblu lokalnym, regionalnym lub krajowym, nie zezwalając na czerpanie niezgodnych z prawem korzyści monopolistycznych na zliberalizowanych rynkach. Niedopuszczalne jest, aby porozumienia handlowe między UE a krajami trzecimi utrudniały renacjonalizację lub rekomunalizację kiedyś sprywatyzowanych usług publicznych.

➤ Wspieramy zasadę wzajemności – przedsiębiorstwa państwowe, które mają „zagwarantowane” kontrakty na usługi publiczne, nie powinny uczestniczyć w konkursach na otwartych rynkach unijnych.

➤ Musimy umożliwić jak największej liczbie młodych ludzi studiowanie w innym kraju europejskim poprzez znaczne zwiększenie budżetów przeznaczonych na programy wymiany, takie jak Erasmus, Socrates czy Leonardo.

➤ Chcemy likwidacji Euratomu i jego przekształcenia w ERENE – Europejską Agencję Energetyki Odnawialnej, która

w zrównoważony sposób zreformuje nasz system energetyczny oraz zapewni bezpieczeństwo energetyczne kontynentowi (np. poprzez uniezależnienie się od dostaw paliw kopalnych z krajów łamiących prawa człowieka oraz pozyskujących paliwa w sposób dewastujący środowisko, jak gaz łupkowy czy olej palmowy).

➤ Współpraca europejska oraz polityka wewnętrzna UE musi gwarantować wszelkie prawa i wolności również migrantkom i migrantom. Osoby ubiegające się o azyl mają być traktowane z godnością, kiedy oczekują na rozpatrzenie swoich podań. Należy stworzyć europejski system przyznawania azylu finansowany z budżetu UE. System z Dublina musi być zreformowany, aby ułatwić integrację azylantów i azylantek, m.in. poprzez dopuszczenie prawa do wyboru kraju, jeżeli istnieją poważne przesłanki o łatwiejszej integracji w innym kraju niż w kraju granicznym rozpatrującym jako pierwszy wniosek o azyl (znajomość języka, kontakty rodzinne itp.).

➤ Konieczna jest gruntowna zmiana europejskiej polityki wobec uchodźców i uchodźczyń – prowadzenie ratownictwa na morzu, przywrócenie prawa domagania się azylu w ambasadach krajów UE, zaprzestanie współpracy antyimigracyjnej z krajami ograniczającymi prawa człowieka.

➤ Postulujemy udział Polski w europejskim mechanizmie przyjmowania uchodźców i uchodźczyń w stopniu odpowiednim do pozycji w UE.

➤ Należy przyznać prawo azylu sygnalistom i sygnalistkom, ujawniającym naruszenia praw obywatelskich ze strony rządów krajów trzecich, a w przypadkach ujawnienia działań szczególnie szkodliwych dla Polski – również gdy sprawa dotyczy kraju UE.

➤ Postulujemy reformę Wspólnej Polityki Rolnej zgodnie ze wskazówkami zawartymi w deklaracji Europejskiego Ruchu na rzecz Suwerenności Żywnościowej Nyéléni w kierunku ograniczania intensywnej produkcji rolno-przemysłowej, mającej katastrofalne skutki dla środowiska naturalnego oraz

NIE MA RÓWNOŚCI BEZ SOLIDARNOŚCI

zdrowia i życia ludzi i zwierząt. Rygorystyczne egzekwowanie ustawodawstwa dotyczącego ochrony środowiska, ochrony zwierząt i bezpieczeństwa żywności powinno wspomóc proces odwrótu od intensywnych upraw rolnych i rybołówstwa. Wspólna Polityka Rolna powinna zostać rozszerzona o kwestie bezpieczeństwa żywności oraz rozwoju spójności zintegrowanych i zrównoważonych społeczności wiejskich, jako Wspólna Polityka Rolnictwa, Żywności i Obszarów Wiejskich.

➤ Europa powinna wspierać suwerenność żywnościową poszczególnych krajów, regionów i społeczności lokalnych. Zamiast rolnictwa przemysłowego – mniejsze, ale za to ekologiczne gospodarstwa. Europa powinna być kontynentem wolnym od upraw roślin modyfikowanych genetycznie i stosowania pasz z roślin genetycznie modyfikowanych. Wszelkie nowe biotechnologie dotyczące roślin muszą być uważnie analizowane pod kątem modyfikacji genetycznej, aby nie wymknęły się spod restrykcyjnych procedur dopuszczania roślin GMO na rynek UE.

➤ Należy wprowadzić standardy weryfikacji, gwarantujące bezpieczne dla zdrowia ludzi i zwierząt oraz dla środowiska produkty żywnościowe, od procesu pro-

dukcyj poczynając, poprzez uprawę roślin i pasz, aż po końcowe przetwórstwo. W przyszłości powinny być również stosowane w tradycyjnej produkcji żywności, pochodzącej z produkcji rolnej, rybołówstwa czy hodowli ryb.

➤ Chcemy dostarczać konsumentom i konsumentkom wszystkich niezbędnych informacji na temat pochodzenia produktu oraz procesu jego produkcji w ramach unijnych przepisów dotyczących informacji konsumenckiej. Domagamy się wzmocnienia praw organizacji obrony konsumentów na szczeblu unijnym.

➤ Chcemy wprowadzić kontrolowanie niewłaściwego pakowania żywności i promować opakowania przyjazne dla środowiska. Sprzedaż owoców i warzyw niepakowanych powinna być priorytetem.

➤ Unia powinna wzmocnić przestrzeganie ustawodawstwa antidyskryminacyjnego, zwłaszcza dotyczącego przeciwdziałania dyskryminacji ze względu na płeć, pochodzenie etniczne, wyznanie religijne lub jego brak, niepełnosprawność i orientację seksualną.

➤ Wspieramy wysiłki organizacji pozarządowych, związków zawodowych oraz

inicjatyw obywatelskich zabiegających o uzyskanie statusu konsultacyjnego przy instytucjach, które mają znaczenie dla ich pracy, oraz o lepszy dostęp do Europejskiego Trybunału Sprawiedliwości.

➤ Wspólna Polityka Zagraniczna i Bezpieczeństwa UE powinna wypracowywać i realizować środki zapobiegania konfliktom oraz ich pokojowego, niemilitarnego rozwiązywania, zgodnie z celami zapisanymi w Karcie Narodów Zjednoczonych. Konieczne jest wzmocnienie tej polityki w obliczu zjawisk takich jak zmiany klimatu, terroryzm, grabież ziemi, wyczerpywanie się zasobów, cyberprzestępczość czy wojna informacyjna.

➤ Unia powinna wykorzystać swój potencjał ekonomiczny, by zrealizować zgodnie z harmonogramem przyjęte przez ONZ Cele Zrównoważonego Rozwoju i przestrzegać podstawowych praw pracowniczych. Proces ten powinien przebiegać w ścisłej współpracy z krajami rozwijającymi się.

➤ Kompetencje UE w dziedzinie polityki handlowej powinny być poszerzone o sprawy zagraniczne, co pozwoli na bardziej spójną politykę w dziedzinie finansów międzynarodowych. Jednocześnie należy całkowicie wykluczyć z porozumień handlowo-inwestycyjnych sektory kluczowe dla biologicznych warunków życia ludzi: rolnictwa i żywności, usług publicznych (zdrowie, woda). Niedopuszczalne jest bowiem, aby te sektory były „walutą przetargową” dla uzyskania ustępstw przemysłowo-biznesowych.

➤ Chcemy delegalizacji zjawiska „wiązań” i „warunkowania” pomocy rozwojowej (gdy pomoc udzielana jest pod warunkiem np. zakupu sprzętu z kraju pomocodawcy).

➤ Uznamy Partnerstwo Wschodnie za strategiczny, długofalowy projekt, który powinien być oparty na silnej współpracy kulturowej i naukowej. Kraje takie jak Gruzja, Azerbej-

dżan, Białoruś czy Mołdawia potrzebują otwarcia na wymianę idei oraz ludzi. Konieczne jest wdrożenie do programów EuroNest modułów działających na rzecz wzmocnienia szczególnie praw kobiet na Kaukazie oraz nieselektywnie rozumianych praw człowieka.

➤ Konieczne jest zredefiniowanie charakteru stosunków transatlantyckich w perspektywie bilansu kosztów i nakładów poniesionych przez obie strony. Porozumienia handlowo-inwestycyjne (TTIP, CETA) nie mogą być zawierane pod presją zmniejszenia bezpieczeństwa państw członkowskich NATO.

➤ Polityka handlowa UE wymaga rewizji. Umowy o wolnym handlu i inwestycjach, negocjowane przez KE w imieniu państw członkowskich, wkraczają znacznie dalej niż tylko w sferę handlu. Dlatego muszą być zdemokratyzowane, zawierane przy udziale i pod kontrolą przedstawicieli i przedstawicielek społeczeństwa obywatelskiego i nie mogą przyznawać inwestorom zagranicznym innych warunków działalności gospodarczej niż firmom krajowym. Rolnictwo, żywność i usługi publiczne muszą być wykluczone z zakresu umów.

➤ Stosunki Unii Europejskiej z Rosją powinny opierać się na partnerskim dialogu, wymaganiu od Moskwy przestrzegania praw człowieka oraz rezygnacji z polityki destabilizacji krajów decydujących się na zwrot w stronę Brukseli (np. Ukrainy). Od realizacji tych warunków uzależnione powinno być ewentualne znoszenie sankcji.

➤ Wspieramy unijny Proces Barceloński, który ma prowadzić do zrównoważonego rozwoju obszaru państw śródziemnomorskich jako strefy dobrobytu i pokoju.

➤ Będziemy promować i dbać o wdrażanie Europejskiej Agendy Miejskiej ustanowionej w 2016 roku przez Pakt Amsterdamski, będącej kontynuacją Karty Lipskiej z 2007 roku. Promuje ona zrównoważony rozwój miast – trwałe, chroniący

przestrzeń, przyrodę i inne zasoby, nastawiony na oddolną demokrację i wysoką jakość życia ludzi.

➤ Unia Europejska powinna przedstawić Ukrainie „zielony plan Marshalla” – pomocy ekonomicznej i budowania samodzielności energetycznej w zamian za dalszą demokrację i rozwój społeczeństwa obywatelskiego.

➤ Wspieramy politykę Unii Europejskiej co do ochrony Bałtyku. Jednocześnie widzimy sprzeczność między tą a innymi politykami, w tym rolnictwa i transportu. UE promuje sieć międzynarodowych dróg wodnych o wysokiej klasie żeglowności również na wpadających do Bałtyku rzekach o dużym stopniu naturalności (Odra i Wisła), jednocześnie promując „modernizację wsi” z coraz większą koncentracją i uprzemysłowieniem upraw, wiążącym się z rosnącym użyciem nawozów sztucznych. Kanalizacja rzek i ich rosnące zanieczyszczenie azotanami i fosforanami będą miały katastrofalne skutki dla pozornie chronionych ekosystemów Bałtyku, stymulując rozwój sinicy i stref beztlenowych.

➤ Sprzeciwiamy się jakiegokolwiek pomocy UE dla bilateralnego rosyjsko-niemieckiego projektu budowy gazociągu Nord Stream 2.

„ **Nie możemy oddawać Europy nacjonalistom i neoliberalom! Wierzymy w europejski sen – o kontynencie pokoju oraz wysokich standardach społecznych i ekologicznych.** ”

POLSKA A SĄSIEDZI

Wystarczyło kilka miesięcy rządów PiS, by doszło do fundamentalnego przeorientowania polskiej polityki zagranicznej. Rodzima dyplomacja postawiła m.in. na sojusz z wychodzącym z Unii Europejskiej Zjednoczonym Królestwem oraz sympatyzującymi z rządami Władimira Putina Węgrami. „Trójmorze” używane jest jako wehikuł promowania wizji luźnej integracji europejskiej, niezdolnej do odpowiadania na globalne wyzwania.

Zmiana kierunku jest konieczna. Jako największy liczebnie (po Brexicie) kraj spoza strefy euro powinniśmy wraz z państwami-założycielami wspólnot europejskich dyskutować nad kierunkami reformy Unii Europejskiej. Powinniśmy podkreślać znaczenie Partnerstwa Wschodniego, współpracy w ramach basenu Morza Bałtyckiego oraz poszerzenia Unii o kraje Bałkanów Zachodnich.

Potrzebne są nam również:

➤ Partnerski dialog z Niemcami, umożliwiający równorzędną dyskusję na temat transformacji energetycznej, poszukiwanie wspólnego stanowiska w sprawie polityki wschodniej oraz uczynienie z Trójkąta Weimarskiego (razem z Francją) nowej osi integracji europejskiej.

➤ Wyciągnięcie ręki do Ukrainy powinno być kontynuowane poprzez wdrażanie programów stypendialnych i wymianę naukową między polskimi i ukraińskimi ośrodkami naukowymi, a także poprzez wymianę kulturową. Przybywające do nas z tego kraju pracownicy i pracownicy powinni mieć zagwarantowane równe prawa na rynku pracy.

➤ Wywieranie wpływu w instytucjach europejskich, aby wzięły pod uwagę

Wspólna planeta

POLSKA A SA-SIEDZI

współpracę z białoruską opozycją. Warto zwrócić uwagę na możliwości dotyczące ułatwień w ruchu wizowym dla Białorusinów i Białorusinek.

➤ Zdecydowane działanie na rzecz pojednania polsko-litewskiego na najwyższym szczeblu politycznym, uwzględniające prawa mniejszości polskiej w tym kraju oraz litewskiej w Polsce. Podobne działania są konieczne w stosunku do Czech.

➤ Wspieranie rozwoju współpracy obronnej z krajami bałtyckimi i skandynawskimi w celu utworzenia systemu wzmacniającego bezpieczeństwo obywateli i obywaterek Europy Środkowej i Północnej.

„Trójmorze” używane jest jako wehikuł promowania wizji luźnej integracji europejskiej, niezdolnej do odpowiadania na globalne wyzwania.

POLITYKA BEZPIECZEŃSTWA

Bezpieczeństwo jest jedną z fundamentalnych ludzkich potrzeb, a jego zapewnienie należy do najważniejszych problemów politycznych naszych czasów.

W polityce bezpieczeństwa opowiadamy się za stosowaniem łacińskiej maksymy *primum non nocere*: po pierwsze nie szkodzić. Dlatego stanowczo potępiamy wszelkie formy militarizmu. Proponujemy nową politykę bezpieczeństwa, w ramach której staraniem o pokój między narodami stale towarzyszy troska o środowisko naturalne i wysiłki na rzecz powstrzymania ocieplenia klimatu. Jej priorytetem jest zadbanie o to, żeby Ziemia w dalszym ciągu była planetą nadającą się do życia i zamieszkania przez kolejne pokolenia.

➤ Jesteśmy za utrzymaniem członkostwa Polski w NATO. Jednocześnie domagamy się, żeby Sojusz Północnoatlantycki zrezygnował z roli globalnego policjanta i interwenta. Działania te doprowadzają do pogłębienia problemów, które mają rozwiązywać. Zamiast tego będziemy dążyć, aby NATO stało się organizacją obronną, skoncentrowaną wyłącznie na zapewnieniu bezpieczeństwa państwom członkowskim tej organizacji.

➤ Opowiadamy się przeciwko stałym bazom militarnym NATO na terenie Polski. W przypadku stacjonowania wojsk krajów sojusznicznych na terenie Polski będziemy negocjować warunki ich pobytu tak, by zapewnić ich odpowiedzialność za ewentualne czyny sprzeczne z polskim prawem.

➤ Dopuszczamy udział polskich wojsk w zagranicznych misjach jedynie pod mandatem organizacji międzynarodowych i za zgodą Sejmu.

➤ Wprowadzimy zakaz sprzedaży uzbrojenia do krajów łamiących prawa człowieka.

➤ Jesteśmy przeciwni uzbrajaniu polskich sił zbrojnych w autonomiczną śmiertelnością broń. Również badania nad nią nie powinny być prowadzone przez polski sektor zbrojeniowy.

➤ Stan osobowy Sił Zbrojnych RP powinien prezentować sobą wysoki poziom patriotyzmu i poparcia dla demokratycznego ustroju państwa. Powinien cechować go wysoki stopień profesjonalizmu w wyszkoleniu bojowym. Jednocześnie powinien być on przygotowany do zabezpieczenia ludności cywilnej przed klęskami naturalnymi oraz tymi wywołanymi ręką człowieka.

➤ Postulujemy maksymalny poziom wydatków na armię na poziomie 2% PKB. Przeprowadzimy audyt zdolności obronnych państwa oraz obecnych programów zbrojeniowych pod kątem ich racjonalności i gospodarności. Potrzebne programy będą kontynuowane, za to miliony zaoszczędzone na utopijnych wizjach zostaną przeznaczone na rozwój zdolności reagowania kryzysowego i zabezpieczenie ludności cywilnej. Polska powinna wspierać rozwój Europejskiej Polityki Obronnej. Zakupy uzbrojenia należy koordynować z innymi krajami UE. Również projektowanie i produkowanie broni powinno być prowadzone we współpracy z firmami z innych państw UE. Popieramy również rozwijanie grup bojowych Unii Europejskiej jako pierwszego etapu tworzenia armii europejskiej.

➤ Na szczeblu regionalnym rozwinie współpracę obronną z państwami bałtyckimi i skandynawskimi w celu utworzenia systemu wzmacniającego bezpieczeństwo obywateli i obywaterek Europy Środkowej i Północnej.

➤ Będziemy dążyć do eliminacji przejawów molestowania w armii. Siły zbrojne powinny być otwarte na osoby LGBT+, jak również wyznawców różnych religii. Jesteśmy za wojskiem jako instytucją niedyskryminującą.

➤ Postulujemy powołanie nowej służby zajmującej się cyberbezpieczeństwem. Działania mające na celu zabezpieczenie Polski przed atakami cybernetycznymi będą koordynowane z innymi członkami UE i NATO.

➤ Jesteśmy przeciwni nadmiernej inwigilacji obywateli przez państwo. Służby korzystające z działań inwigilacyjnych powinny być ściśle kontrolowane przez sądy.

➤ Sprzeciwiamy się geoinżynierii klimatu, czyli używaniu technik modyfikacji klimatu poprzez zmiany odbijalności chmur, zmiany koncentracji aerozoli siarczanowych w stratosferze, zmniejszanie albedo Ziemi, nawożenie oceanu żelazem i innych technik. Są to technologie „końca rury”, które zamiast koncentrować się na zmniejszaniu emisji gazów cieplarnianych chcą *post factum* wpływać na klimat. Ich skuteczność nie została nigdy udowodniona. Technologie te w dużej mierze rozwijane są przez siły zbrojne i pozostają w wojskowych rękach. Istnieje duże niebezpieczeństwo wykorzystania ich do atakowania ludności innych państw ekstremalnymi zjawiskami klimatycznymi w celu wymuszenia politycznych ustępstw czy deklaracji.

Wspólna planeta

POLITYKA BEZPIECZEŃSTWA

POLITYKA MIĘDZYNA- RODOWA

W ostatnich latach świat stał się niebezpiecznym miejscem do życia. Będzie jeszcze bardziej niebezpieczny, jeśli nie uda się nam opanować zmian klimatu, już dziś – obok m.in. terroryzmu – odpowiadających za bezprecedensowe, globalne migracje.

Na tym jednak wyzwania się nie kończą. Na nowo dyskutujemy preferowany kształt globalnego handlu oraz porozumień handlowo-inwestycyjnych. Nieprawdziwe informacje mają realny wpływ na kształt naszych systemów politycznych. Cyberbezpieczeństwo wyrasta na kolejne, palące wyzwanie. W obliczu tych zmian Polska nie jest – i nie może być – samotną wyspą, pozostającą z dala od prób wywarcia pozytywnego wpływu na świat.

Dlatego:

➤ Domagamy się przyjęcia przez nasz kraj konwencji o zakazie stosowania broni kasetowej z 2008 roku (konwencja z Oslo) i traktatu o handlu bronią z 2013 roku.

➤ Należy zatrzymać proces likwidacji polskich przedstawicielstw dyplomatycznych i skupić się na otwarciu nowych w regionach takich jak Azja, Afryka czy Ameryka Łacińska.

➤ Postulujemy zwiększenie budżetu Instytutów Polskich oraz finansowania projektów polskiej dyplomacji kulturalnej.

➤ Będziemy działać na rzecz aktywnej dyplomacji gospodarczej, wspierającej rozwój eksportu polskich produktów, ułatwiającej działalność za granicą polskim firmom usługowym, pomagającej rozwiązywać konflikty i ściągać należności

od uchylających się zagranicznych zleceniodawców polskich firm.

➤ Zarówno Izrael, jak i Palestyna mają prawo do posiadania swych własnych, niepodległych państw i winny powstrzymać się od aktów przemocy.

➤ Jesteśmy przeciwko łamaniu praw człowieka przez Chiny. Prześladowanie przez rząd chiński oponentów z ruchu Falun Dafa/Falun Gong i przymusowa asymilacja Tybetu przez Chiny musi się zakończyć.

➤ Jesteśmy za wzmocnieniem i reformą Organizacji Bezpieczeństwa i Współpracy w Europie. Należy tak usprawnić mechanizmy decyzyjne, aby żadne z państw członkowskich nie miało możliwości blokowania efektywnego działania organizacji w sytuacji konfliktowej.

➤ Należy wzmocnić finansowo, politycznie oraz prawnie wszystkie agencje i programy ONZ, których zadaniem jest wspieranie demokracji, praw człowieka, polityki zrównoważonego rozwoju, rozwojowej i społecznej, takie jak ILO (Międzynarodowa Organizacja Pracy) czy UNDP (Program Polityki Rozwojowej Narodów Zjednoczonych).

➤ Jesteśmy za stworzeniem sekcji ds. praw zwierząt w ONZ. Światowa Organizacja Handlu powinna wprowadzić zakaz importu zwierząt ze względu na okrutną hodowlę.

➤ Należy określić sytuacje i możliwości, kiedy stały członek Rady Bezpieczeństwa może skorzystać z prawa weta, oraz zwiększyć reprezentację poszczególnych regionów świata we wszelkich organach ONZ, w szczególności w Radzie Bezpieczeństwa

➤ Parlamente krajowe muszą otrzymać większą kontrolę oraz możliwość działania w ONZ. Organizacje pozarządowe powinny być również włączone w proces reformy i wzmocnienia ONZ.

➤ Postulujemy utworzenie Międzynarodowego Trybunału Praw Człowieka, przed który również organizacje pozarządowe miałyby prawo wniesienia skargi.

➤ Proponujemy reformę międzynarodowych instytucji, takich jak Międzynarodowa Organizacja Handlu (WTO), Międzynarodowy Fundusz Walutowy (IMF), Europejski Bank Inwestycyjny, Europejski Bank Odbudowy i Rozwoju czy Bank Światowy. Powinny one funkcjonować w bardziej przejrzysty, demokratyczny sposób. Decyzje powinny być podejmowane zwykłą większością głosów, a nie w zależności od udziału w kapitale początkowym. Należy zwiększyć możliwość wpływania krajów rozwijających się oraz organizacji pozarządowych (krajowych i międzynarodowych) na działalność tych instytucji oraz zobowiązać je do przestrzegania w swej działalności zasad zrównoważonego rozwoju.

➤ Światowa Organizacja Handlu (WTO), Program Narodów Zjednoczonych na rzecz Ochrony Środowiska czy Międzynarodowa Organizacja Pracy powinny być filarami ONZ o równorzędnym znaczeniu, w których będą obowiązywały takie same demokratyczne reguły podejmowania decyzji. W przypadku Światowej Organizacji Handlu powinna istnieć klarowna definicja usług, które podlegają regułom WTO, z czego należy wyłączyć usługi publiczne.

➤ Rządy, które łamią prawa człowieka, muszą otrzymać jasny sygnał sprzeciwu ze strony społeczności międzynarodowej, polegający na przykład na redukcji lub całkowitym pozbawieniu tych państw wsparcia finansowego i możliwości współpracy. Kraje te powinny objąć całkowity zakaz importu broni i wszelkiego typu sprzętu zbrojnego.

➤ Sprzeciwiamy się wszelkim torturom, karze śmierci, samowolnym i bezpodstawnym aresztowaniom, rasizmowi, pracy niewolniczej oraz dyskryminacji ze względu na pochodzenie etniczne, wyznawa-

ną religię lub jej brak, płeć czy orientację seksualną na całym świecie. Suwerenność państwowa nie może być nigdzie usprawiedliwieniem i przyzwoleniem na drastyczne łamanie praw człowieka (np. masowe mordy ludności).

➤ Chcemy uchwalenia multilateralnego planu-strategii na rzecz globalnej demilitaryzacji, denuklearyzacji i rezygnacji z broni masowego rażenia. Podstawą tej strategii byłoby uchwalenie międzynarodowego systemu kontroli produkcji, handlu i użycia broni.

➤ Wojsko Polskie może być użyte tylko do działań na rzecz zachowania pokoju, po uzyskaniu mandatu ONZ. Wykorzystanie polskiej armii w konflikcie musi być zgodne z kartą ONZ i Konstytucją, powiązane z planem politycznego rozwiązania konfliktu oraz przegłosowane – po publicznej debacie – przez Sejm. Cywilne służby prewencyjnie mają według nas pierwszeństwo przed wykorzystaniem sił militarnych.

„ **Świat będzie jeszcze bardziej niebezpieczny, jeśli nie uda się nam opanować zmian klimatu, już dziś – obok m.in. terroryzmu – odpowiadających za bezprecedensowe, globalne migracje. Polska nie jest – i nie może być – samotną wyspą, pozostającą z dala od prób wywarcia pozytywnego wpływu na świat.** ”

Wspólna
planeta

POLI-
TYKA
MIĘDZY-
NARO-
DOWA

Wspólna
planeta

POLI-
TYKA
MIĘDZY-
NARO-
DOWA

GLOBALIZACJA I POLITYKA ROZWOJOWA

Wspólna planeta

GLOBALIZACJA I POLITYKA ROZWOJOWA

Ludzkość ma przed sobą wielką szansę. Szansę na to, by nie rezygnując ze swej różnorodności, wejść w erę globalnej współpracy na rzecz poprawy jakości i warunków życia, ochrony środowiska oraz upowszechniania się ustroju demokratycznego. Marzenie to kierowało twórczyniami i twórcami Powszechnej Deklaracji Praw Człowieka, kieruje też projektami takimi jak Cele Zrównoważonego Rozwoju.

Globalizacja postępowych idei, szacunku dla praw człowieka oraz dostępu do podstawowych dóbr, takich jak woda pitna, żywność czy mieszkanie powinna mieć priorytet nad globalizacją przepływu towarów i kapitału. Wszelkie ułatwienia w tej drugiej sferze powinny być warunkowane realizacją celów z tej pierwszej grupy – w przeciwnym razie będą stanowić paliwo dla orędowników zamkniętych granic i wąskich horyzontów.

Dlatego:

➤ Najważniejszym zadaniem politycznym obecnych czasów jest taka regulacja globalizacji na płaszczyźnie międzynarodowej, która ustali granice i warunki korzystania z zasobów Ziemi, funkcjonowania rynków kapitałowych oraz korporacji działających na całym świecie.

➤ Od tzw. wolnego handlu, czyli *wde facto* handlu na zasadach narzuconych przez silniejszych, wolimy sprawiedliwy handel. Daje on producentom i rolnikom

z krajów rozwijających się realną możliwość rozwoju poprzez promowanie godziwej płacy, wspieranie społeczności lokalnych oraz przestrzeganie standardów praw człowieka.

➤ Istotnym krokiem do zaprowadzenia sprawiedliwszego porządku w globalnej gospodarce jest zniwelowanie barier celnych w krajach wysoko rozwiniętych.

➤ Należy zniwelować zadłużenie zagraniczne krajów trzeciego świata. Zaoszczędzone w ten sposób środki należy przeznaczyć na walkę z biedą w tych krajach i naprawianie wszelkich szkód, jakich doświadczyły w czasach kolonizacji. Państwa wysoko uprzemysłowione powinny podjąć odpowiedzialność za kraje słabiej rozwinięte i zaprzestać rabunkowej często eksploatacji ich zasobów i społeczeństw.

➤ Wspieramy w instytucjach międzynarodowych koncepcję długu ekologicznego, będącego długiem krajów rozwiniętych wobec krajów rozwijających się, powstającym w wyniku nadmiernego zużycia nieodnawialnych surowców naturalnych i energii oraz wycinek lasów pod plantacje, np. surowców do biopaliw.

➤ Postulujemy przeznaczenie większego niż dotychczas odsetka PKB na pomoc rozwojową przez państwa bogate (np. 1,2 % PKB) i prawnego usankcjonowania tego obowiązku.

➤ Polska powinna podjąć własne inicjatywy w celu uzgodnienia międzynarodowych porozumień, dzięki którym nie tylko możliwe, ale i realne stanie się wypełnianie ekologicznych i socjalnych standardów przez wszystkich aktorów międzynarodowych, zarówno publicznych (instytucje państwowe, międzynarodowe) jak i prywatnych (korporacje).

➤ W obliczu bieżących wydarzeń konieczne jest przyjęcie przez Polskę konwencji o ochronie praw migrujących pracowników i pracownic oraz członków i członkiń ich rodzin z 1990 roku.

➤ Polska powinna wprowadzić do Ustawy o Współpracy na rzecz Rozwoju zapisy, które określiłyby realistycznie proces wzrostu wydatków na pomoc rozwojową (w tym przede wszystkim dostosowanie struktury budżetu do zalecenia ONZ, by do roku 2025 przeznaczać 0,7% PKB na programy pomocowe dla krajów rozwijających się). Uważamy, że nie może to być uzyskiwane przez zmniejszenie wydatków na takie cele, jak edukacja czy ochrona środowiska.

➤ Jednym z założeń polskiej pomocy zagranicznej musi być ustanowienie placówek dyplomatycznych mających na celu wspieranie polskich organizacji pozarządowych działających na miejscu. Do tego konieczne jest w pierwszej kolejności rozpoznanie, przy pomocy np. Grupy Zagranica, gdzie istnieją największe ośrodki działań pomocowych polskich pozarządowych instytucji w krajach rozwijających się.

➤ Polska pomoc rozwojowa powinna opierać się na trzech filarach: Funduszach Małych Grantów przy ambasadach, zasadzie współfinansowania przez MSZ polskich projektów rozwojowych wspieranych finansowo przez instytucje Komisji Europejskiej oraz na zasilaniu budżetów beneficjentów w sposób zachęcający do *good*

governance (dobrego rządzenia), jawności funduszy, ochrony praw człowieka i zrównoważonego rozwoju, przy czym zasilanie budżetu nie może wymuszać na beneficjentach wprowadzania ogólnie proponowanych przez dawcę pomocy reform gospodarczych czy liberalizacji rynku.

➤ Postulujemy, aby w pierwszej fazie wzrostu pomocy zagranicznej pieniądze przeznaczano głównie na programy edukacyjne w Polsce, między innymi na edukację w zakresie polityki rozwojowej, wsparcie dla rozwoju rynku sprawiedliwego handlu w Polsce, promocję kultury krajów rozwijających się oraz na reformę programów nauczania celem urealnienia historii i wizerunku krajów rozwijających się w systemie szkolnictwa.

➤ Pomoc rozwojowa musi zostać podporządkowana potrzebom społeczności lokalnych i priorytetom rządowym kraju pomocobiorcy.

➤ Pomoc rozwojowa powinna być udzielana tylko w przypadku zapewnienia pełnej realizacji projektu (wraz z eksploatacją) - np. wybudowana droga musi mieć zagwarantowane pieniądze na modernizację, utrzymanie i renowację w perspektywie 10-15 lat.

Wspólna planeta

GLOBALIZACJA I POLITYKA ROZWOJOWA

PODZIĘKOWANIA

Podziękowania za zaangażowanie w prace nad programem dla (w kolejności alfabetycznej): Juliusza Adela, Johanna Brosa, Anny Małgorzaty Dul, Krzysztofa Hermana, Macieja Józefowicza, Sebastiana Jurkowskiego, Jakuba Karczyńskiego, Aleksandry Kołeczek, Marka Kosakowskiego, Wandy Majewskiej, Zbigniewa Malinowskiego, Katarzyny Miniszewskiej-Górmińskiej, Dagmary Miszteli, Józefa Muraszewskiego, Beaty Nowak, Izabeli Ornaf, Marcina Pliszczyńskiego, Mariusza Rusinka, Macieja Słobodziana, Miłostawy Stępień, Przemysława Stępnia, Ewy Sufin-Jacquemart, Włodzimierza Surowieckiego, Małgorzaty Tracz i Uli Zielińskiej.

Grupa programowa, która uporządkowała i przygotowała tekst pod głosowania podczas Kongresu Programowego, składała się z następujących osób (w kolejności alfabetycznej): Maciej Józefowicz, Sebastian Jurkowski, Jakub Karczyński, Aleksandra Kołeczek, Marek Kosakowski, Marcin Krawczyk, Wanda Majewska, Dagmara Misztela, Beata Nowak, Mariusz Rusinek, Maciej Słobodzian, Miłostawa Stępień (koordynatorka prac programowych), Ewa Sufin-Jacquemart i Małgorzata Tracz.

Szczególne podziękowania należą się: Miłostawie Stępień za koordynację prac programowych; Maćkowi Słobodzianowi za przygotowanie programu pod głosowania; Sebastianowi Jurkowskiemu, Magdalenie Wielgołaskiej, Izabeli Ornaf i Jakubowi Karczyńskiemu za pomoc przy porządkowaniu poprawek; Ewie Sufin-Jacquemart za napisanie wstępnej wersji rozdziałów Polityka miejska i Wieś, rolnictwo i żywność oraz alternatywnej wersji wstępu; Uli Zielińskiej za napisanie wstępnej wersji rozdziału Polska bez smogu; oraz Jakubowi Karczyńskiemu za napisanie wstępnej wersji rozdziału Polityka bezpieczeństwa, Grażynie Komiażyk za napisanie rozdziału Kultura, Przemysławowi Stępniovi za pracę nad rozdziałem Ekonomia i finanse.

Bardzo też dziękujemy Irenie Kołodziej i Małgorzacie Tracz za redakcję językową tekstu.

Skład i przygotowanie do druku: Beata Nowak.

Jesteśmy wszędzie tam, gdzie trzeba: pod Sejmem w obronie niezawisłości sądów, na czarnych protestach, przy walce o prawa zwierząt, na komisjach sejmowych, gdzie zgłaszamy poprawki do projektów ustaw dot. OZE, żywności i polskich rzek, na obywatelskich inicjatywach zbieramy podpisy za prawami kobiet, świecką szkołą, prawami zwierząt. Ponadto pomagamy lokalnym społecznościom w obronie terenów zielonych, praw pracowniczych czy powstawaniu godzących w standard życia biznesowych inwestycji. Działamy społecznie i oddolnie.

[www.partiazieloni.pl](http://partiazieloni.pl)

Zgadzasz się z naszymi postulatami? Dołącz do nas: Jako członek/członkini mający wpływ na decyzje podejmowane przez Partię, jako sympatyk/sympatyczka, by przyrzeć się, jak działamy i być naszym wsparciem: <http://partiazieloni.pl/dzialaj>

Nie chcesz działać politycznie, ale wspierasz nasz pakiet wartości? Wesprzyj nas finansowo!

Wesprzyj nas darowizną:

Numer konta: 82 1020 1097 0000 7502 0099 8922

Partia Zieloni

ul. Marszałkowska 53/46

00-676 Warszawa

z tytułem przelewu:

Darowizna na rzecz Partii Zieloni

Nawet mała kwota ma znaczenie!

Uwaga: Zgodnie z prawem środki finansowe dla partii politycznych w Polsce mogą być przekazywane w formie darowizny jedynie przez osoby fizyczne, będące obywatel(k)ami polskimi.

partia
zieloni